

TALOUSTAIDON VAIKUTUS NUORTEN AIKUISTEN SÄÄSTÄMISEEN

Case: Sampo Pankin säästämistuotteet

Jonna Jokinen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2011

Liiketalouden koulutusohjelma
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) JOKINEN, Jonna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 09.05.2011
	Sivumäärä 46	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi TALOUSTAIDON VAIKUTUS NUORTEN AIKUISTEN SÄÄSTÄMISEEN		
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) SVÄRD, Erica		
Toimeksiantaja(t) Sampo Pankki Oyj		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Nuoret aikuiset pitäisi saada ymmärtämään omaa talouttaan ja suunnittelemaan sitä. Opinnäytteessä on tutkittu, voiko Sampo Pankki luontevasti auttaa nuorta aikuista näkemään oma taloutensa laajemmin ja miten pankki voi luontevasti tarjota oikeat ratkaisut eri tilanteisiin, josta on myös tulevaisuudessa hyötyä. Oman talouden hallintaan liittyy vahvasti kulutuskäyttäytyminen ja sitä kautta säästämisen omakohtainen kokeminen. Tutkimuksen tavoitteena oli saada selville, mikä saa nuoret aikuiset säästämään. Mitkä konkreettiset asiat tai kokemukset vaikuttavat siihen, ja miten nuoret aikuiset nämä asiat kokevat henkilökohtaisessa elämässään?</p> <p>Tutkimus suoritettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Tutkimuksen tavoitteena oli löytää tosiasioita eli selvittää käyttäytymisen todellisia syitä ja niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä. Tavoitteena oli lisäksi analysoida ne mahdollisimman perusteellisesti. Tutkimus suoritettiin teemahaastatteluna. Tutkimuksen haastattelurunko muodostui E. Rogersin innovaation diffuusioiteorian eli käytännön sulautumisen teorian pohjalta. Haastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluina. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin.</p> <p>Säästäminen ja sijoittaminen nuorten aikuisten keskuudessa ovat hyvin vaihtelevaa. Tutkimus osoitti, että se johtunee hyvin erilaisista elämäntilanteista, iästä, koulutuksesta ja henkilökohtaisista piirteistä, joilla tarkoitetaan mm. riskinsietokykyä ja uuden omaksumisen nopeutta. Taloudellisia ongelmia seuraa, jos ei ymmärrä, miten talouttansa hoitaa. Tärkein asia, jonka tutkimus osoitti, on se, että tiedostamalla oman taloudenhoitonsa ja siihen liittyvät asiat voidaan oman talouden hoitoa parantaa. Tutkimuksen mukaan nuoret aikuiset ovat hyvinkin itsenäisiä. He arvostavat tietojen helppoa saatavuutta.</p> <p>Markkinointia tulisi laajentaa aktiivisemmin ja luovemmin. Kannattaisi hyödyntää sosiaalisia verkkoja talousosaamisen ja säästämisen levityksessä. Sosiaalisissa verkoissa tiedottamista tulisi ajatella ennemminkin oppimisprosessina kuin kaupallisena prosessina.</p>		
Avainsanat (asiasanat) säästäminen, kulutuskäyttäytyminen, taloudenhallinta, talous, velkaantuminen		
Muut tiedot		

Author(s) JOKINEN, Jonna	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 09052011
	Pages 46	Language English
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title IMPACT OF ECONOMIC SKILLS ON SAVING AMONG YOUNG ADULTS		
Degree Programme Business Administration		
Tutor(s) SVÄRD, Erica		
Assigned by Sampo Pankki Oyj		
<p>Abstract</p> <p>Young adults should be made to understand their own economic situations and also, make economic plans. This bachelor's thesis explored if Sampo Pankki is able to help young adults to see their economies in a wider context and how the bank can offer the correct solutions for different kinds of situations also useful in the future. Spending behavior and individual spending experiences are strongly related to the management of one's own economy. The aim of this research was to find out what makes young adults to save. What are the concrete things or experiences that affect saving and how these young adults experience these things in their own personal life?</p> <p>The research was performed using a qualitative method. The aim of this research was to find out some real facts such as sort out the real reasons for your behavior and other factors in the background. The aim was also to analyze these facts as intimately as possible. Theme interviews were used several times. The interview body of this research was created on the basis of E. Rogers' innovation, the theory of diffusion. One person was interviewed at a time. These were also recorded and transcribed.</p> <p>There is a lot of variation in saving and investing among young people. The survey proves that it results from different situations in life, age, education and personal features such as risk-taking and an ability to assume new things quickly. It is obvious that there might evolve some problems if you do not know how to handle your economy. It is possible to take better care of your economy and improve it if you become conscious of your own management of the economy and related things to it. This was the most important finding. According to the research, young adults are very independent. They value the easiness of the accessibility to information.</p> <p>It would be reasonable to widen marketing in a more active and creative way. It would be good to exploit social networks for disseminating economic skills and saving. Informing in the social networks should be rather considered a learning process than a commercial process.</p>		
Keywords saving, spending, management of the economy, economic, incurring of a debt		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
1.1 Tutkimuksen taustat ja tavoitteet	4
1.2 Tutkimusote	5
1.3 Sampo Pankki.....	6
1.4 Tutkimuksen kulku	9
2 INNOVAATION DIFFUUSIO TEORIA.....	9
3 NUORTEN AIKUISTEN KULUTUSKÄYTTÄYTYMINEN.....	12
3.1 Suhtautuminen säästämiseen.....	13
3.2 Oman talouden tunteminen.....	13
3.3 Onko velkaantuminen "uusavuttomuutta"?	14
3.4 Mihin nuoret aikuiset säästävät?.....	15
4 SAMPO PANKIN SÄÄSTÄMISTUOTTEET.....	17
4.1 Tilisäästäminen.....	17
4.2 Ensi asunnon osto eli ASP- säästäminen	19
4.3 Rahastosäästäminen	19
4.4 Osakesäästäminen	23
4.5 Pitkäaikaissäästäminen	23
5 TULOKSET	25
6 POHDINTA.....	35
LÄHTEET	40
LIITTEET	44

KUVIOT

KUVIO 1. Innovaatiodiffuusion S-käyrä	10
KUVIO 2. Miksi säästän ja sijoitan Sampo Pankin mallin mukaisesti?	16
KUVIO 3. Rahastosäästämisen idea esimerkin valossa	20
KUVIO 4. Pitkäaikaissäästäminen yksinkertaisesti	25
KUVIO 5. Miksi säästän? Sampo Pankin suositus.....	36

1 JOHDANTO

Nuorten velkaantuminen on saanut paljon huomiota julkisuudessa 2000 -luvulla. Tällä hetkellä nuorisotyöttömyys puhuttaa paljon ihmisiä. Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, koska tutkimuksessa on tarkoitus saada selvyys siitä, miten nuoret aikuiset nämä asiat kokeva henkilökohtaisessa elämässään. Miten nämä negatiiviset asiat koetaan omassa taloudessa? Oman talouden hallintaan liittyy vahvasti kulutuskäyttäytyminen ja sitä kautta säästämisen omakohtainen kokeminen. Tutkimuksen tarkoituksena on saada selville, mikä saa nuoret aikuiset säästämään. Mitkä konkreettiset asiat tai kokemukset vaikuttavat siihen, että nuoret aikuiset alkavat säästää? Tutkimuksen kohderyhmä on nuoret aikuiset eli 20–34 -vuotiaat henkilöt. Nuoriksi aikuisiksi on ollut tavallista kutsua 25–34-vuotiaita (Wilska 1995a, 12). Työssä haastatellaan kummankin sukupuolen edustajia.

Nuoret aikuiset elävät hyvin erilaisia elämäntilanteita. Haastatteluissa omakohtainen kokeminen on isossa roolissa. Mikä saa nuoret aikuiset säästämään? Tutkimus muodostuu tämän yhden pääongelman ympärille. Aihe on tärkeä, koska on tärkeää saada nuori aikuinen paremmin ymmärtämään omaa talouttansa. Eihän yrityskään lähde sokkona sotaan, vaan menestyvän yrityksen perusta on huolellisesti tehty liiketoimintasuunnitelma, jossa yrityksen taloussuunnittelu muodostaa yhden osan. Sen takia nuoret aikuiset pitäisi saada ymmärtämään oma talouttaan ja suunnittelemaan sitä. Tällöin voitaisiin välttyä monilta hankalilta asioilta, jotka voivat hankaloittaa ja jopa syrjäyttää nuoren aikuisen muusta yhteiskunnasta.

Pankeilla on tässä tärkeä rooli, koska pankit tarjoavat ratkaisuja myös nuorten aikuisten talouden hallintaan. Pankeilla on hankala tehtävä pohtia, miten saada nuori aikuinen näkemään jopa 40 vuoden päähän. Nuoret aikuiset pitäisi saada näkemään oma taloutensa ja saada heidät suunnittelemaan sitä. Voiko pankki luontevasti auttaa nuorta aikuista näkemään oma taloutensa laajemmin ja miten pankki voi luontevasti tarjota oikeat ratkaisut eri tilanteisiin, josta on myös tulevaisuudessa hyötyä.

1.1 Tutkimuksen taustat ja tavoitteet

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat nuoret aikuiset eli 20–34-vuotiaat henkilöt. Nuoriksi aikuisiksi on ollut tavallista kutsua 25–34-vuotiaita (Wilska 1995a, 12). Tutkimuksessa haastellaan kummankin sukupuolen edustajia. Haastateltavista kolme on miestä ja kaksi naista. Haastateltavina olivat 21 -vuotias nainen, 24 -vuotias mies, 29 -vuotias mies, 30 -vuotias mies ja 31 -vuotias nainen. Haastateltavista osa oli opiskelijoita, mutta heillä oli jo kokemuksia työelämästä. Osa haastateltavista oli kokonaan työelämässä. Osa työskenteli ja opiskeli vielä samalla. Myös elämäntilanne oli kaikilla hyvinkin erilainen. Haastateltavilla koulutustaso vaihteli toisen asteen koulutuksesta yliopistotasoiseen koulutukseen.

Tutkimuksen viitekehyksenä käsitellään kulutuskäyttäytymistä, velkaantumiseen liittyviä asioita ja oman talouden hallintataitoja. Viitekehyksen lähdemateriaalina on käytetty markkinoinnista, velkaantumisesta, säästämis- ja sijoitustoiminnasta sekä tutkimusmenetelmistä kertovaa kirjallisuutta, tutkimuksia ja oppaita. Lähdemateriaalina on myös käytetty Internetistä ja aikakauslehdistä löytyviä artikkeleita ja haastatteluita. Viitekehyyksessä on myös hyödynnetty Stakesin julkaisemaa Henna Saarisen tekemää tutkimusta nuorten kulutuskäyttäytymisestä ja velkaantumisesta. Kyseinen tutkimus koskee lähinnä kulu- tusluottoja ja ostoskäyttämistä, jota ei suoranaisesti voida hyödyttää tässä. Viitekehyyksessä myös on hyödynnetty Sampo Pankin esille nostamaa Nuorten talousosaamista kartoittavaa pohjoiseurooppalaista tutkimusta. Tutkimukseen vastasi yhteensä 2 400 suomalaista, ruotsalaista, norjalaista, tanskalais- ta, irlantilaista ja pohjoisirlantilaista 18–27-vuotiasta nuorta. Tutkimus ei suoranaisesti myöskään käsittele nuorten aikuisten säästämisestä. Talousosaaminen ja kulutuskäyttäytyminen liittyvät olennaisesti säästämiseen. (Nuorten taloustaito-tutkimus, 2010.)

Tänä päivänä käydään paljon keskustelua nuorten tulevaisuudesta. Väitteet, joissa nuoria aikuisia luonnehditaan ”kaikki tänne ja heti” ja ”eletäänkö kädestä suuhun ” -periaatteiden mukaisesti. Ovatko väitteet totta vai onko totuus jotain muuta? Varautuvatko nuoret pahan päivän varalta tai säästävätkö he johonkin muuhun? Mikä saa nuoret aikuiset säästämään?

Aihe on ajankohtainen, koska julkisesti keskustellaan paljon eri pikavipeistä ja velkaantumisesta. Aihe antaa tietoa nuorten aikuisten säästämistottumuksista ja mielipiteistä. Keskusteluun liittyy vahvasti nuorten velkaantuminen ja nuorten tapa elää ja kuluttaa. Pankit ja muut tahot ovat tehneet tutkimuksia nuorten taloustaidoista ja -tietämyksestä. Näiden tutkimusten ja yleisen keskustelun pohjalta heräsi kiinnostus aihetta kohtaan. Sampo Pankin valinta ja etenkin heidän säästämistuotteidensa valinta tähän tutkimukseen oli luontainen valinta, koska työskentelen tässä samaisessa pankissa.

1.2 Tutkimusote

Tutkimus suoritettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Menetelmä valittiin siksi, koska halutaan selvittää syitä ja mielipiteitä. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on yleensä lisätä ymmärrystä. Tutkimuksen lähtökohtana on kyky katsoa asioita uudella tavalla. Laadullista tutkimusta käytetään selvittäessä tapahtumien tai asioiden yksityiskohtaisia tekijöitä tai haluttaessa tietoa tapauksista, joita ei voida tutkia kokeen avulla. (Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 16.)

Osallistuvuus ajatus on keskeistä suurelle osalle kvalitatiivista tutkimusta. (Eskola & Suoranta 2005, 16). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei välttämättä haluta nojautua jo olemassa oleviin teorioihin, vaan halutaan löytää tosiasioita eli selvitetään käyttäytymisen todellisia syitä ja niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 152). Kvalitatiivista tutkimusta on hyvä käyttää myös tutkittaessa syuseuraussuhteita, joita ei voi mitata kokeellisesti. (Metsämuuronen 2001, 14). Taloustutkimus Oy:n mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen analyysissä perehdytään mielipiteisiin sekä niiden syiden ja seurausten ymmärtämiseen. Kvalitatiivisella tutkimuksella usein vastataan kysymyksiin mitä, miksi ja kuinka. Se on luonteeltaan kuvailevaa, diagnosoivaa, arvioivaa ja luovaa. (Kvalitatiivinen tutkimus 2010).

Kaikki laadulliset tutkimukset ovat tapaustutkimuksia. Tapaustutkimusten pohjalta ei ole tarkoitus tehdä empiirisesti yleistäviä päätelmiä kuten tilastollisessa tutkimuksessa. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole selvittää laajalajaisesti tutkimusongelmaa, vaan siinä tutkimuskohteena on pieni määrä tapauksia, jotka pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Siksi

on tärkeää muodostaa kokonaisuus eli tapaus. Tutkimuksen tarkoituksena on keskittyä enemmän laatuun kuin määrään. (Eskola & Suoranta 2005, 18. 65.)

Haastattelu tutkimusmenetelmänä

Haastattelu on ehkä kaikkein käytetyin tiedon hankkimisen menetelmä. Arkielämässä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kysymistä pidetään ensisijaisena ratkaisuna (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 9). Tutkimushaastattelu rakentuu olennaisten kysymysten ja vastausten varaan (Ruusuvuori ym. 2005. 27).

Haastattelun idea on yksinkertainen ja järkevä. Perinteisestä kysyjä vastaaja asettelusta on siirrytty keskustelumaisempiin haastattelutyyppeihin. Haastattelu on vuorovaikutusta. (Eskola ym. 2005, 85.)

Teemahaastattelu

Teemahaastattelun aihepiirit eli teema-alueet on etukäteen määritelty. Tutkimuksessa käytetään teemahaastattelua. Haastattelussa ei ole tarkkoja kysymyksiä. Haastattelijan on varmistettava etukäteen, että päätetyt teema-alueet käydään haastateltavan kanssa läpi, mutta niiden laajuus ja järjestys voivat vaihdella. Haastattelut suoritetaan yksilöhaastatteluna. Tutkijalla voi olla mukana haastattelussa tukilista käsiteltävistä asioista. Teemahaastattelu on varsin avoin. Siinä haastateltava pääsee halutessaan puhumaan varsin vapaamuotoisesti. (Eskola ym. 2005, 86–87.)

1.3 Sampo Pankki

Sampo Pankin toiminta käynnistyi vuonna 1887. Silloin Suomen valtion omistama Postisäästöpankki aloitti pankkitoiminnan. Postipankki otti vastaan yleisön talletuksia postikonttoreissa. Vuonna 1997 yhdistettiin valtion omistamat Postipankki ja Suomen Vientiluotto uudeksi yhtiöksi, joka nimettiin seuraavana vuonna Leonia-konserniksi. (Postisäästöpankista nykypäivään 2011.)

Vuonna 1999 Vakuutusyhtiö Sammon omistajat ja Suomen valtio päättivät Sammon ja Leonian yhdistämisestä uudeksi täyden palvelun finanssikonserniksi. Yhdistyminen tapahtui vuonna 2000. Postipankin ajoilta periytyvä yhteistyö Postin kanssa päättyi vuonna 2000. Uuden konsernin alkuvaiheessa

pankki toimi Leonia Pankki nimellä. Vuonna 2001 nimi muuttui nykyiseksi Sampo Pankiksi. (Postisäästöpankista nykypäivään 2011.)

Vuonna 2001 konserniin liittyi Mandatum Pankki. Se oli aloittanut toimintansa elokuussa 1998 Interbank Osakepankin ja Mandatum & Co:n fuusiosta. Interbank Osakepankki oli perustettu vuonna 1988 ja Mandatum & Co vuonna 1992. Mandatum oli 1990-luvun aikana noussut johtavaksi pohjoismaiseksi yrityskauppojen neuvonantajaksi. Ostamalla Pankkiiriliike Protoksen Bank of Irelandilta vuonna 1998 Mandatum vahvisti osaamistaan myös arvopaperivälityksessä. Protoksen ja Mandatumin arvopaperivälitystoiminnasta muodostettiin tytäryhtiö Mandatum Pankkiiriliike. Mandatum Pankki asemoitui yksityishenkilöiden varainhoitopankiksi. (Postisäästöpankista nykypäivään 2011.)

Sammon ja Mandatumin yhdistyttyä Sampo Pankki erikoistui sijoittamiseen ja säästämiseen. Silloin Sampo Pankista tuli Suomen johtava sijoittamiseen keskittynyt pankki. Mandatum nousi Suomen arvostetuimmaksi yksityispankiksi. 2000-luvulla myös Sampo laajeni Baltiaan maihin. (Postisäästöpankista nykypäivään 2011.)

Nykyään Sampo Pankki on osa Danske Bank -konsernia. Danske Bank on kasvanut yhdeksi Pohjois-Euroopan suurimmista pankkikonserneista. Danske Bank on perustettu vuonna 1871 Tanskassa. Vuonna 2006 tanskalainen Danske Bank A/S ilmoitti ostavansa Sampo Pankin Sampo Oyj:ltä. Vuonna 2007 kauppa vahvistettiin tarvittavien viranomaislupien saamisen jälkeen. (Postisäästöpankista nykypäivään 2011.)

Kaupassa siirtyivät osaksi Danske Bank -konsernia kaikki Sampo Pankki -konserniin kuuluvat yhtiöt, kuten suomalainen Sampo Pankki Oyj, sen Baltiasa ja Venäjällä toimivat tytäripankit sekä useita sijoituspalveluyrityksiä, joista keskeisimmät olivat Mandatum Omaisuudenhoito Oy, Sampo Rahastoyhtiö Oy, Mandatum & Co Oy ja Mandatum Pankkiiriliike Oy. Mandatum Yksityispankki muutti nimeään Sampo Pankki Private Bankingiksi vuonna 2008. Vuonna 2007 Mandatum Omaisuudenhoito muuttui Danske Capitaliksi. Mandatum Pankkiiriliike toimii nykyään nimellä Danske Markets. (Postisäästöpankista nykypäivään 2011.)

Yhdistymisen jälkeen Danske Bank -konserni on yksi suurimmista pankkiryhmistä Pohjois-Euroopassa. Sampo Pankki on Suomen kolmanneksi suurin pankki. Sampo Pankki jatkaa toimintaansa Danske Bank -konsernin omistuksessa omalla nimellään ja paikallisesti. Sampo Pankki toimii viiden alue- ja finanssikeskuksen kautta johdettuna pankkitoimijana. (Postisäästöpankista nykypäivään 2011.)

Danske Bankin kotimarkkina-alueeseen kuuluvat Suomen ohella Tanska, Ruotsi, Norja, Viro, Latvia, Liettua, Irlanti ja Pohjois-Irlanti. Pankkiryhmä toimii myös Isossa-Britanniassa, Saksassa, Puolassa, Luxemburgissa ja Venäjällä. Danske Bankilla on yli viisi miljoonaa henkilöasiakasta, joista noin 2,4 miljoonaa käyttää aktiivisesti verkkopankkia. Konsernin palveluksessa työskentelee noin 22 000 pankkialan ammattilaista. Konsernin pääkonttori sijaitsee Kööpenhaminassa. (Postisäästöpankista nykypäivään 2011.)

Suomessa Sampo Pankilla on tällä hetkellä yli 1,1 miljoonaa henkilöasiakasta sekä noin 100 000 yritys- ja yhteisöasiakasta. Sampo Pankilla on tällä hetkellä 122 konttoria. Konserni palvelee yhteensä yli viittä miljoonaa asiakasta, joista noin 2,4 miljoonaa on myös aktiivisia verkkopankkiasiakkaita. Danske Bank -konsernin palveluksessa työskentelee yhteensä noin 22 000 työntekijää. Vähittäispankin konttoreita on 720 ja toimintaa 14 maassa. (Postisäästöpankista nykypäivään 2011.)

Danske Bank -konsernin perustuu Danske Banking -konseptiin, jossa organisaatio, tietojärjestelmät, tuotekehitys ja tuotteet ovat joka maassa lähes identtisiä. Yhteiset toimintatavat ja tekniset ratkaisut mahdollistavat tehokkuuden, sillä yksi kokonaisuus on taloudellisempi kuin monta pientä. Silloin resurssit voidaan ohjata tehokkaasti asiakas- ja kehitystyöhön. (Hyvä pankki suomalaisille 2011.)

Sampo Pankin maajohtajana toimii Ilkka Hallavo sekä hänen varamiehenään Risto Tornivaara, joka vastaa liiketoiminnan kehittämisestä. Hallavo on myös Danske Bank -konsernin laajennetun johtoryhmän jäsen. Sampo Pankilla on tällä hetkellä 122 konttoria. Pohjoisin konttori löytyy Sodankylästä. Viimeksi konttorit on avattu Oulussa, Pirkkalassa ja Tampereella Sammonkadulla. (Organisaatio 2011.)

1.4 Tutkimuksen kulku

Tutkimuksen haastattelurunko muodostui E. Rogersin innovaation diffuusioteorian eli käytännön sulautumisen teorian pohjalta. Rogers on kehittänyt innovaation diffuusioteoriaa perusmallin, joka on ollut perustana monen muun tutkijan näkemyksille. Ennen haastatteluja oli perehdyttävä Sampo Pankin säästämistuotteisiin, kulutuskäyttäytymiseen ja nuorille suunnattuun markkinointiin. Näiden pohjalta on luotu teemahaastattelurunko. (Ks. liite 1.)

Innovaationdiffuusio teoriaa esitellään seuraavassa luvussa. Kolmannessa osiossa käsitellään nuorten aikuisten kulutuskäyttäytymistä. Neljännessä osiossa käsitteellään Sampo Pankin tarjoamat säästämistuotteet. Viides osio käsittelee tutkimuksen tulokset, minkä jälkeen on pohdinta osuus tutkimuksesta. Ennen varsinaista tutkimusta tehtiin harjoitustutkimus, jonka avulla löydettiin suunta siihen, miten tutkimus suoritetaan.

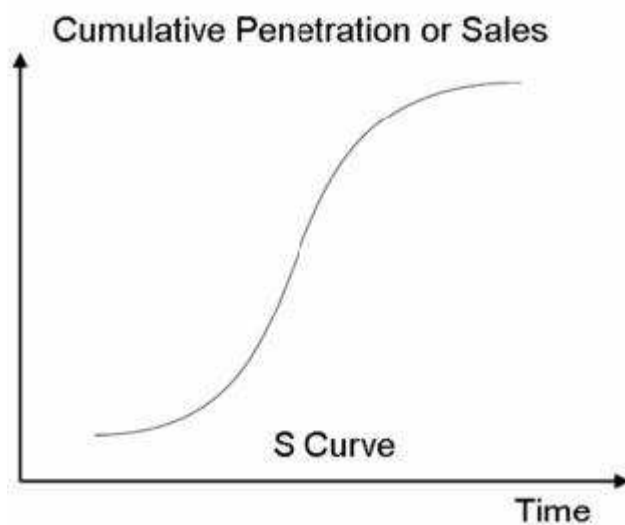
Tutkimuksessa pyritään samaan yksittäisestä tapauksesta paljon esille ja käsittelemään säästämistä syvällisesti. Tutkimuksen työvälineenä ovat haastattelut. Haastattelut suoritettiin kentällä. Haastattelut on nauhoitettu ja litteroitu.

2 INNOVAATION DIFFUUSIO TEORIA

Innovaation diffuusioteoria, jonka perusmallin E. Rogers on kehittänyt kuvaa innovaatioiden omaksumista ja arkipäiväistämistä. Tutkimuksessa haastattelut ja tutkimustulosten esittäminen on tehty innovaation diffuusioteorian avulla. Diffuusioteoria sopii monille eri aloille ja sitä sovelletaan varsin samalla tavalla alasta riippumatta. Keskeisenä tutkimuskohteena voi olla yksilö, yhteisö tai tietyn tyyppiset yhteisöt. Tässä tutkimuksessa kohteena ovat yksilöt. Tiedonkeräämismenetelmistä tutkimuksessa voi hyödyntää luontaisia kyselyjä, tarkkailija ja haastatteluja. Menetelmällä voi tutkia teknisiä, hallinnollisia, maanviljelyyn liittyviä ideoita, tuotteita, materiaaleja tai uutisia. Ajatus keskittyy asian omaksumiseen. Ihmiset ja yhteisöt kommunikoivat paljon ja diffuusioteoriassa huomion kiinnittäminen kommunikaatioverkostoihin on nykyään keskeinen näkökulma. (Kalliokulju & Palviainen 2006, 1.)

Diffuusioteoriassa on olemassa kaksi eri lähtökohtaa. Evoluutiolähtöisessä käytäntöjen evoluutiotulkilta on uudempi lähestymistapa, jossa ihminen on ak-

tiivinen toimija. Kreationistisessa lähestymistavassa ihminen on enemmän yri-
tysten liiketoiminnan kohteena kuin vapaa toimija. Diffuusiolla tarkoitetaan
prosessia, jossa innovaatio kommunikoidaan tiettyjen kommunikaatiokanavien
kautta jossakin ajassa sosiaalisten järjestelmien jäsenille. 1900-luvun alussa
ranskalainen G. Trade havaitsi omaksumisen (adaption) ns. S-käyrän (ks. ku-
vio 1) ja hän tunnisti mielipidejohtajien vaikutuksen. (Kalliokulju ym. 2006, 1.)

KUVIO 1. Innovaatiodiffuusion S-käyrä (Kalliokulju ym. 2006, 2.)

Nykyisen käsityksen mukaan sosiaalinen muutos on seurausta sekä diffuusi-
osta, että uusien ideoiden kehittämisprosesseista (Kalliokulju ym. 2006, 2).
Diffuusion perusmääritelmään kuuluvia elementtejä ovat innovaatio, kommu-
nikointikanava, aika ja sosiaalinen järjestelmä. Näitä asioita selittää mm. kou-
lutus sekä tavat kommunikoida ja osallistua yhteisön toimintaa. Nuorten ai-
kuisten elämä muuttuu koko ajan, joten kohderyhmä on otollinen. Koska sosi-
aalinen verkostoituminen elää varsinkin nuorten keskuudessa isoa murrosta,
tapahtuu koko ajan jotain uutta. Tämä tuo haasteita myös pankeille toimia te-
hokkaimmin. Pankeilla on haaste löytää juuri oikein keinot pärjätä kovenevas-
sa kilpailussa.

Rogersin malli

Teoriassa idean tai innovaation omaksujat voidaan kategorisoida viiteen
asenneryhmään tai segmenttiin:

- Innovaattorit (2,5 % kaikista omaksujista): kokeilunhaluisia, sietävät riskejä, ”muukalaisia yhteisössään”
- Varhaiset omaksijat (13,5 %): suosittuja, johtajia sosiaalisessa yhteisössään
- Varhaisenemmistö (34 %): harkitsevia
- Myöhäiset omaksijat (34 %): skeptisiä, perinteisiä
- Vastahakoiset (16 %): välttävät uusia tuttavuuksia ja uuden opettelua (Kalliokulju ym. 2006, 2.)

Tärkeää on huomata, että omaksuminen eli diffuusio tapahtuu aina samassa järjestyksessä. Innovaattorit ovat ensimmäisenä omaksuneet asian ja sitten varhaiset omaksijat jne. Rogerssin teorian mukaisesti tärkeää on huomata, että jos innovaattorit eivät koskaan omaksu asiaa, Rogerssin mukaan se ei tule leviämään laajempaan käyttöön. (Kalliokulju ym. 2006, 2.)

Innovaation leviämiseen ja yksilön omaksumiseen vaikuttaa se, millaisena mahdolliset omaksijat kokevat sen eli yksilön kyky omaksua käytäntö tai tuote. Se riippuu alla olevista kuudesta seikasta:

- suhteellinen hyöty suhteessa muihin edellisiin ratkaisuihin
- yhteensopivuus aiempien kokemusten, arvojen ja tarpeiden kanssa
- riskit ja epävarmuus
- yhteensopivuus/sopusointu: tarve muutokseen, kuinka paljon käyttäjän tulisi mukauttaa toimintaansa
- kokeiltavuus
- havaittavuus ja kommunikoitavuus (näkyvyys) (Kalliokulju ym. 2006, 2.)

3 NUORTEN AIKUISTEN KULUTUSKÄYTTÄYTYMINEN

Nuoren aikuisen perustaloustaitojen osaaminen on tärkeää, koska se vaikuttaa nuoren omaan talouden hoitoon. Nuori aikuinen oppii tällöin paremmin ymmärtämään omaa talouttansa. Nuorten talousosaamista kartoittava tutkimus ei suoranaisesti myöskään käsitellyt nuorten aikuisten säästämistä. Talousosaaminen ja kulutuskäyttäytyminen liittyvät olennaisesti säästämiseen.

Nuorten kuluttamisesta on tehty monia eri tutkimuksia. Stakesin vuonna 1999 teettämän H. Saarisen tekemän kvantitatiivisen tutkimuksen keskeinen tulos oli, että nykynuoret hakevat kulutuksesta muita ikäluokkia enemmän hedonistisia nautintoja ja mielihyvää. Tutkimuksessa myös ilmeni, että vastoin kaikkia ennakoasenteita nuoret osoittivat suhtautuvansa luotolla tehtäviin ostoksiin melko kielteisesti. Myös säästämisen katsotaan kuuluvan Suomessa lähinnä sotasukupolven piirteeksi. Tästä tutkimuksessa kävi ilmi, että kulutuskasvatus tai -valistus tulee esille huonosti esimerkiksi kouluopetuksessa. Tutkimuksen lopputuloksia tarkasteltaessa on otettava huomioon, että tutkimustieto ei ole kovin tuoretta, vaan kysymyksessä on 2000 -luvun alun tutkimus. (Saarinen 2001.)

Kansainvälissä vertailussa Suomi on aina ollut alhaisen säästämisasteen maa. (Saarinen 2001, 60). Nykynuorisoa kuvaillaan tyypillisesti materialisteiksi ja heidän ajatusmaailmansa kulutuskeskeiseksi. Kyseiset käsitykset ovat saaneet alkunsa lähinnä siitä, että 1980 -luvun nousukautena nuoret kuluttivat suhteellisesti enemmän kuin vanhempansa saman ikäisinä. (Wilska 1995a, 16). Yleisesti vallitsevan ajattelutavan mukaan nuoria ei säästäminen erityisemmin kiinnosta. Säästämisen on todettu olevan Suomessa sotasukupolven leimallinen piirre: sodan ja pulan aikana eläneet pitivät yleensä huolta siitä, että säästöissä on aina jotain pahan päivän varalle. Nuorilla ei ole tarvetta säästää, koska heillä ei ole samoja kokemuksia. Tässä Stakesin tutkimuksessa nuoret osoittavat suhtautuvansa säästämiseen juuri mainitulla tavalla. Nuorten on todettu olevan säästäväisiä aikaisemmissa tutkimuksissa (esim. Marjamäki-Suoranta & Peura-Kapanen 1992), mutta kysy on ollut silloin lähestulkoon vain alle 15-vuotiaista nuorista. Murrosiän jälkeen suhtautuminen säästämiseen näyttäisi muuttuvan. On kysymys ”pakkosäästämisestä” kesätöistä ja muista tilapäisiansioista opiskelua varten. (Saarinen 2001, 60–61.)

3.1 Suhtautuminen säästämiseen

Aikuisiässä suhtautuminen säästämiseen näyttäisi saatujen tulosten mukaan taas kiinnostaa, mutta eniten säästetään vanhuuspäivillä. Näitä eroja voidaan ainakin osin selittää "tulokehityksen elämän kaarella". Nuorilla ovat usein tulot pienemmät, joten välttämättömyysmenojen jälkeen ei säästöön juuri jää mitään. Aikuisiässä elämäntilanne tasoittuu ja tuloista saattaa silloin kertyä jotain säästöjä. Vanhuusiän halu säästää johtuu lähinnä elämäkokemuksesta. (Saarinen 2001, 62.)

Naiset suhtautuvat säästöillä tehtäviin ostoksiin myönteisemmin kuin miehet. Miehet suhtautuvat taas luotolla tehtäviin ostoksiin myönteisemmin kuin naiset. Toisaalta miesten naisia kielteisempi suhtautumien säästämiseen saattaa aiheutua siitä, että kotitalouksissa miesten rahoitettavaksi jäävät useimmin kalliit kestokulutushyödykkeet kuten esimerkiksi auto ja kodinkoneet, jotka yleensä hankitaan laina rahoituksella. (Saarinen 2001, 62.)

Säästämisaktiivisuus on kaupungissa alhaisempaa kuin maaseudulla. Tämä voi johtua siitä, että maaseudulla on epäsäännöllisempi tulonlähde, kuten esim. maatalous. Parhaiten ansaitsevien luulisi olevan aktiivisempia säästäjiä, mutta näin ei ole. Vaikka välttämättömyysmenojen jälkeen jäisi rahaa laittaa säästöön, niin korkeimmassa sosioekonomiselta asemassa olevien säästämisinto on alhainen. Sen sijaan sosioekonomiselta asemaltaan alhaisimmissa luokissa olevat sekä yksityisyrittäjät (mukaan lukien maanviljelijät) pyrkivät säästämään ja rahoittamaan hankintojaan etukäteen säästämällä. Taloudellisesti paremmin toimeentulevilla ei taloudellisen tilanteen kokemisen kannalta näytä olevan tarvetta säästää hankintojen tekemistä varten. Rahaa on heillä sen verran, että etukäteissäästämistä ei tarvita. (Saarinen 2001, 62.)

Päivittäisistä menoista nuoret ovat valmiita pihistämään taloudellisesti tiukassa tilanteessa. Säästäminen pitemmällä tähtäimellä, jotain suurempaa tavoitetta varten, ei nuoria näytä juuri kiinnostavan. (Saarinen 2001, 79.)

3.2 Oman talouden tunteminen

Finanssialan Keskusliitto, Finanssivalvonta, Kuluttajavirasto, Kuluttajatutkimuskeskus sekä Vakuutus- ja rahoitusneuvonta jättivät helmikuussa 2010

opetushallitukselle kannanoton, jonka mukaan kouluissa annetaan vähän opetusta oman talouden hallintaan liittyvistä asioista. Heidän mukaansa opiskelutalous- ja rahoitusasioissa pitäisi aloittaa jo alaluokilla, kun nyt niihin paneudutaan vasta peruskoulun viimeisellä luokalla. Lisäksi opetuksen pitäisi liittyä arjen rahanhallintaan eikä makrotalouteen. Heikko talousosaaminen näkyy finanssisektorin mukaan muun muassa vähän koulutettujen, alle 25-vuotiaiden nuorten parissa. Tämä joukko on myös kasva joukko asiakasryhmä talous- ja velkaneuvonnassa. (Pulli 2010b, 20–21.)

Sampo Pankin alkuvuonna 2010 tekemän tutkimuksen mukaan 80 prosenttia nuorista 18–27-vuotiaista kokee hallitsevansa arkipäivän talousasiat hyvin tai erittäin hyvin. Silti yli puolet ei osaa sanoa, millaisia tuloja tai menoja hänellä on seuraavassa kuussa odotettavissa. Lähes 40 prosenttia kyselyyn vastanneista ei osannut kertoa, mikä on todellinen vuosikorko. Suomen nuoret tuntevat pohjoismaisessa vertailussa peruskäsitteet muita pohjoismaalaisia paremmin. Halvemman lainavaihtoehdon laskeminen tuottaa silti vaikeuksia. Suomessa tiedetään mikä on korko, mutta nuoret eivät ymmärrä riittävästi, mitä käsitteen takana on. Lähes 60 prosenttia tietää, mikä osake on riskialtein sijoituskohde. Silti noin joka viides nuorista aikuisista kokee, että joukkovelkakirja on riskialttiinpa sijoituskohde kuin osake. Tutkimuksessa myös selvisi, että nuoret eivät suunnittele omaa talouttaan. Lähes 70 prosenttia vastaajista ei ole koskaan laatinut henkilökohtaista budjettia. Yli puolet ei pysty määrittelemään kuukausia menojaan ja tulojaan. (Sampo Pankki, Nuorten taloustaitotutkimus 2010.)

3.3 Onko velkaantuminen ”uusavuttomuutta”?

Velkaantumisessa huomataan ”uusavuttomuuden” piirteitä. Halu on kova nauttia elämästä ja kuluttaa, vaikka rahaa olisi vähän käytössä. Nauttimisella tarkoitetaan nimenomaan rahojen käyttöä vapaa-ajanviettoon, harrastuksiin ja niihin liittyviin ostoksiin. Elämää leimaa lyhytjänteisyys, mikä tarkoittaa pitkälti ’kädestä suuhun’ periaatetta. Silloin, kun rahaa on, sen käyttöä ei juurikaan mietitä, vaan eletään huolettomasti, päivä kerrallaan. ’Rahat polttaa taskussa’ merkitsee välillä ylilyöntejä kulutuksessa. Kulutustapojen muuttaminen, säästäminen, on tietyssä tilanteessa selvää ja lähinnä asenne kysymys. (Lehtinen & Remes 2005, 107–110)

Kauppalehden haastateltava Jussi Muurikainen (2010, 20–21) uskoo, että pienellä viilauksella taloudenpidossa yhä useammalle jäisi euroja sijoitettavaksi. Tähän yksinkertainen vastaus on taulukko menoista ja tuloista. Menot ja tulot kirjataan tarkasti. Kulujen ja tulojen näkeminen aloitti Muurikaisen perheessä miettimisen heidän kulutustottumuksistaan. Menojen konkreettinen listauksen jälkeen oli helpompi aloittaa kuntokuuri taloudenpidossa. Muurikainen (mts. 20–21) kehitti ystävänsä kanssa talouden hallintaan oman työkalun. Työkalu Balancio on testivaiheessa kuluttajilla. Hänen missionsa on, että keskituloisen on mahdollisuus vaurastua. Suuret tulot eivät ole välttämättömyys, jos osaa tinkiä menoista. Samalla Muurikainen (mts. 20–21) näkee, että tästä hyötyy koko perhe, koska lapsetkin oppivat taloudenhallintaa. (Pulli, 2010a, 20–21)

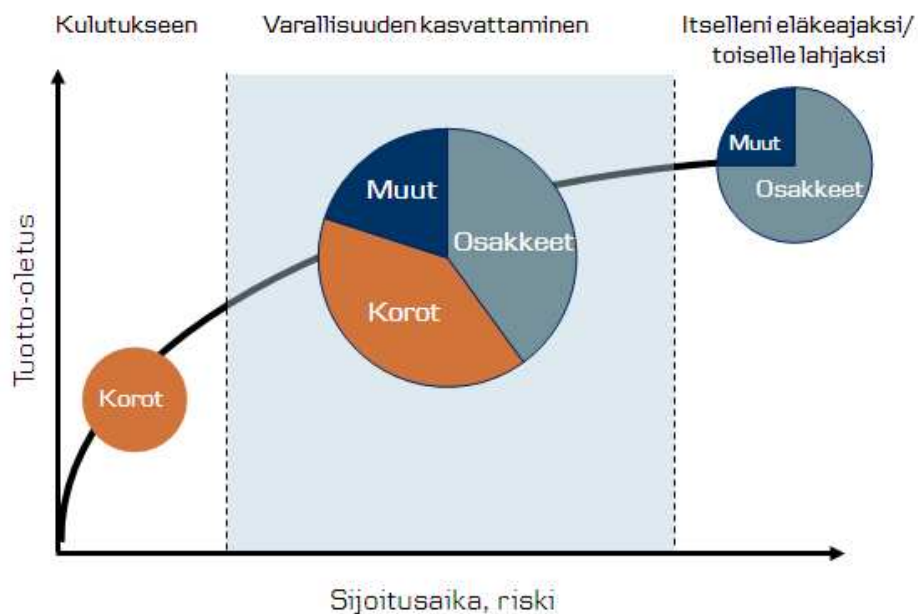
Nuoret eivät näe esimerkiksi oman talouden suunnittelussa 'mitään järkeä', koska siinä ei ole mitään suunniteltavaa. Kun tulot ovat pienet, nuoret eivät näe siinä tilanteessa niiden käytön suunnittelua tärkeänä. Säästäminen saattaisi tuntua 'itsensä räökkäämiseltä'. Yllättäviin menoihin ei nähdä tarvetta varautua. Etukäteen säästäminen tai varautuminen johonkin tulevaan menoon ei ole yleistä ja sitä pidetään vanhanaikaisena. Nuoret ovat tottuneet samaan kaiken heti eivätkä säästä etukäteen tai näe vaivaa hankintojensa eteen. Tällainen toimintatapa on osin nuorten itsensä kehittämä ja osin median kautta nuorille tuotua. Nuoret pitävät pankkiasioita tärkeinä, mutta niiden seuraaminen kiinnostaa vähemmän kuin aiemmin. (Piha 2004, 51; Halonen 2004, 2–3.)

Erityisesti naiset ja 25–34-vuotiaat kaipaavat kuitenkin apua säästämisen suunnitteluun ja oman talouden hallintaan, todetaan vuonna 2010 tehdyssä kuluttajatutkimuksessa. Säästöt tuovat itsenäisyyttä, mutta säästäminen on vaikeaa. Näin kertovat Säästöpankkien haastattelemat suomalaisnuoret. He ovat täysin oikeassa. Säästäminen edellyttää mukavista asioista luopumista pidemmän aikavälin tavoitteiden hyväksi. (Lähes puolet elää kädestä suuhun 2010; Mäntylä 2009.)

3.4 Mihin nuoret aikuiset säästävät?

Yhä useampi nuori aikuinen säästää tai sijoittaa osan tuloistaan. ASP-asuntosäästämisen lisäksi erityisesti sijoitusrahastot ovat lisänneet suosioitaan. Pieni aktiiviporukka tekee myös suoria osakekauppoja. Finanssialan

keskusliiton tutkimus viime vuodelta osoittaa, että noin 14 prosentilla 23–28-vuotiaista on sijoituksia rahastoissa ja kahdeksalla prosentilla osakesalkku. Erityisesti rahastosijoitukset ovat viime vuosina lisääntyneet ikäryhmässä. Myös nuoret naiset sijoittavat, joskin maltillisemmin kuin nuoret miehet. He suosivat enemmän rahastoja kuin suoria pörssisijoituksia - ja pärjäävät yleensä rauhallisuutensa takia miehiä paremmin. (Säästäminen ja luotonkäyttö 2009.)

KUVIO 2. Miksi säästän ja sijoitan Sampo Pankin mallin mukaisesti? (Miksi säästän ja sijoitan 2011.)

Sampo Pankin säästämis- ja sijoittamissuosituksen mukaan säästämisen tulisi olla kolmijakoista (ks. kuvio 2). Koroissa ovat kulutukseen tarkoitetut varat. Käyttötilillä tulisi olla summa, jota mitä lähitulevaisuudessa tarvitaan, kuten esim. muutaman kuukauden käyttövara. Kulutukseen tarkoitettuja rahoja voi myös laittaa erilaisille säästämistilille tai korkorahastoihin, mistä saa rahat nopeasti tarvittaessa käyttöön. Etenkin lyhyen koron rahasto ovat tarkoitettu juuri lyhytaikaiseen sijoittamiseen, josta säästöt on nopeasti ja kulutehokkaasti saatavissa käyttöön. (Säästä ja sijoita 2011.)

Tilisäästämisessä kannattaa huomioida inflaatio eli rahanarvon aleneminen, jonka riski kasvaa säästämisajan pidentyessä. Suomen veroasteella (28 %) ja

inflaation ollessa 2 prosenttia tarvitaan, verotuksen ja inflaation voittamiseksi 2,8 prosentin tuotto. Tällä hetkellä Tilastokeskuksen laskeman kuluttajahintojen vuosimuutos eli inflaatio kiihtyi helmikuussa 3,3 prosenttiin. Tammikuussa inflaatio vastaavasti oli 3 prosenttia. Tällä hetkellä inflaation voittamiseksi tarvittaisiin noin 4,2 prosentin tuoton. (Kuluttajahintaindeksi: Inflaatio helmikuussa 3,3 prosenttia 2011; Myynnintukimateriaali 2011.)

Säästämis- ja sijoittamisajan pidentyessä vuodesta useampiin vuosiin, varojen kasvattamisen takia säästöt kannattaa hajauttaa. Silloin hajauttaminen on tärkeää tilanteeseen sopivin suhtein osakkeiden, korkojen ja muiden sijoitusinstrumenttien avulla. Ajasta, riskinsietokyvystä ja tavoitteesta riippuen pankissa laaditaan yhdessä asiakkaan kanssa suunnitelma siitä, miten säästöt saadaan tuottamaan. (Kuluttajahintaindeksi: Inflaatio helmikuussa 3,3 prosenttia 2011; Säästä ja sijoita 2011.)

4 SAMPO PANKIN SÄÄSTÄMISTUOTTEET

Säästämistä varten on olemassa erilaisia tuotteita. Oikean säästämistuotteen valinta riippuu mm. säästettävästä/sijoitettavasta summasta, tavoitteesta. Kulutukseen ja jokapäiväiseen elämiseen tarkoitettu varat kannattaa säästää/sijoittaa eri tavoin kuin pitkällä ajalla tapahtuvaan säästämiseen tarkoitettut varat. Ajan pidentyessä myös inflaation riski kasvaa. Yhden säästämistuotteen varaan ei kannata kaikkia varojansa laittaa, koska silloin menettää tuottoa. Hajauttamalla päästään parhaaseen lopputulokseen (ks. kuvio 2) kuvion mukaisesti.

4.1 Tilisäästäminen

Tili säästäminen on riskitöntä säästämistä, mutta näin matalan koron aikana inflaatio uhkaa sulattaa säästöjä. Säästämistilit ja tavalliset käyttötilit kuuluvat talletussuojan piiriin, joka nousi 100.000 euroon 2010 – 2011 vuoden vaihteessa. Eduskunta hyväksyi luottolaitoslain asiaa koskevan muutoksen, joka astui voimaan 31.12.2010. (Talletussuojarahasto 2011.)

Säästötili

Säästötili on joustava tili säästämiseen, kun varoja myös käytetään usein. Korko on parempi kuin tavallisella käyttötilillä ja peruskäytöstä ei peritä palve-

lumaksuja. Tilin korko lasketaan kuukauden alimmalle saldolle. Korko maksetaan vuosittain vuoden lopussa. Korko on sidottu Sampo Prime -korkoon ja vaihtelee porrastetusti tilillä olevan saldon mukaan. (Säästä ja sijoita 2011.)

Varatili

Varatilille on helppo kartuttaa säästöjä vähitellen. Tilin korko on parempi kuin tavallisen säästötilin. Tilin korko lasketaan päiväsaldoille. Korko maksetaan vuosittain vuoden lopussa. Maksuttomien nostojen määrä on rajattu. Korko on sidottu 12 kk: n euribor -korkoon, josta vähennetään korkomarginaali. Korko lasketaan päiväsaldoille. (Säästä ja sijoita 2011.)

Määräaikaistalletus

Määräaikaistalletuksessa tarkoituksena on tallettaa tietty rahamäärä sovituksi talletusjaksoksi talletusta tehtäessä sovituilla kiinteällä korolla. Korko maksetaan aina talletuksen erääntyessä, ei siis vuoden lopussa, kuten muissa tileissä. Talletusjakso voi vaihdella yhdestä viikosta jopa viiteen vuoteen. Yleensä talletusjakson pituus on kolmesta kuukaudesta muutamaan vuoteen. Talletussumma on silloin useampi tuhat euroa. (Säästä ja sijoita 2011.)

Osaketalletus

Osaketalletuksessa yhdistyvät perinteisen talletuksen turvallisuus ja osakemarkkinat. Talletus kuuluu talletussuojan piiriin, koska kysymys on talletuksesta. Minimitalletus sopimuksen tekohetkellä on vähintään 2000 euroa. Tuotto on sidottu kolmeen osakkeeseen, jotka vaihtuvat. Osaketalletuksella on teko-aika, jonka aikana osaketalletuksen voi tehdä. Talletuksen tekoajan korko on kiinteä 0,1 % vuodessa eli 0,1 % vuotuista korkoa. Talletuskausi kestää sen kaksi vuotta, jonka korko on kiinteä 0,1 % vuodessa eli koko talletusajalta 0,2 %. Lisätuotto maksetaan, jos talletuksen erääntyessä kaikkien osakekorin osakkeiden arvo on arvostuspäivänä vähintään samalla tasolla kuin talletusajan alussa. Vuotuinen tuotto n. 3–4 % p.a. eli vuotuista tuottoa riippuen osaketalletuksesta. Pääoma, korko ja mahdollinen lisätuotto maksetaan takaisin tallettajalle talletuksen erääntyessä. (Säästä ja sijoita 2011.)

4.2 Ensi asunnon osto eli ASP- säästäminen

Ensi asunnon ostoon säästetään ennakkoon eli ASP-säästäminen tapahtuu ASP-tilille. ASP-tilille säästetään etukäteen varoja ensimmäisen asunnon hankkimista varten. Asuntosäästöpalkkiolain ja -asetuksen mukainen asuntosäästöpalkkiosopimus laaditaan asiakkaan kanssa pankissa, joka on nimeltään Asuntosäästösopimus. Sopimuksessa asuntosäästötallettaja ja pankki sopivat keskenään, että asuntosäästötallettaja sitoutuu tallettamaan tilille varoja ensimmäisen oman asunnon hankintaa varten. Lisäksi sovitaan pankin myöntämästä vastaantulolainasta. (Säästä ja sijoita 2011.)

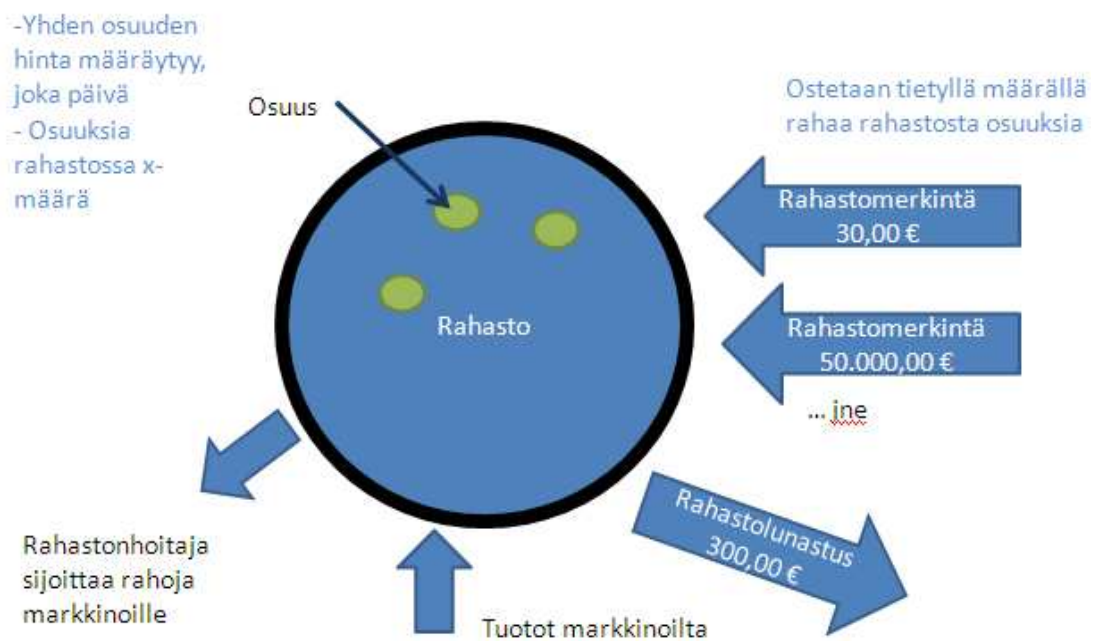
ASP -säästämisen voivat aloittaa 18–30 -vuotiaat henkilöt, jotka eivät ole aiemmin omistaneet asuntoa. Jos on kyseessä aviopari, joka säästää yhdessä, toinen puolisoista voi olla täyttänyt 31 vuotta. ASP-säästäjän pitää tehdä talletus vähintään kahdeksana kalenterivuosineljänneksenä ja kunkin neljännesvuositalletuksen määrän on oltava vähintään 150 euroa ja enintään se voi olla 3000 euroa. Silti neljännesvuositalletus voidaan tehdä useammassa erässä neljännesvuoden aikana, ja asiakas voi myös jättää väliin jonkin neljännesvuoden. (Säästä ja sijoita 2011.)

Suomen valtio määrää, että talletusmäärän yhteensä eli talletukset, korko ja siihen lisättävä lisäkorko on oltava vähintään 10 prosenttia asunnon kauppahankintahinnasta. Ennen 1.6.2005 tehdyissä asuntosäästösopimuksissa yhteismäärä oli 15 prosenttia, mutta tallettaja ja pankki voivat sopia, että sovelletaan näihinkin uutta rajaa. Talletusajan on oltava vähintään kaksi vuotta eli kahdeksan kalenterivuosineljännestä. Suositeltava enimmäisaika on aloitusvuosi ja siihen lisättyä viisi vuotta, joka on myös maksimiaika lisäkoron kertymiselle. Tällä tavoin etukäteissäästämällä varmistuu laina ja asunnon hankinta. Talletusvaroille maksetaan kokonaisuutena tavallista parempaa korkoa: kohtuullinen vuosikorko ja siihen lisättyä edellytysten täytyessä lisäkorko. Tilille maksettavista koroista ei myöskään peritä lähdeveroa. (Säästä ja sijoita 2011.)

4.3 Rahastosäästäminen

Sijoitusrahasto muodostuu rahasto-osuuksista. Rahaston säästämisen idea (ks. kuvio 3) on, että yksityishenkilöt ja yhteisöt voivat ostaa rahastosta

osuuksia. Yhden rahasto-osuuden hinta määräytyy joka päivä. Yhden osuuden hinta määräytyy markkinatilanteen mukaisesti. Rahaston hoitaja sijoittaa rahaston varoja markkinoille rahaston säästöjen mukaisesti. Rahastoja on erilaisia, jotka esitellään myöhemmin. Kuten esimerkin omaisessa kuviossa 3. (ks. kuvio 3), jos rahastoon merkitään esim. osuuksia 30 eurolla, summalla saa osuuksia tietyn määrän, koska hinta määräytyy markkinoiden mukaisesti. Rahastosäästäjä voi lunastaa rahaa rahastosta eli nostaa rahaa tarvittavan summan. Kasvurahastoissa (merkitään K-kirjaimella sijoitusrahaston nimen perään) rahaston tuottoa ei jaeta vuosittain tuottoa, vaan tuotto lisätään rahasto-osuuden arvoon. Tuottorahastoissa (merkitään T-kirjaimella sijoitusrahaston nimen perään) rahaston tuottoa pyritään jakamaan vuosittain rahasto-osuuden omistajille. Verotehokkain vaihtoehto on kasvurahasto, jos sijoittava aika on pidempi. (Säästä ja sijoita 2011.)

KUVIO 3. Rahastosäästämisen idea esimerkin valossa

Danske Investment hallinnoi Sampo Pankin tarjoamia rahastoja. Rahastoja on laaja valikoima. Danske Invest on yhteinen tuotemerkki rahastoille, joita hallinnoivat Danske Bank -konsernin rahastoyhtiöt. Rahastojen jakelijoina toimivat Danske Bank -konsernin pankit sekä muut valikoidut pankit ja rahoituslaitokset. Danske Investment hallinnoi Sampo Pankin tarjoamia rahastoja.

Rahastosijoittaminen on riskillistä sijoittamista. Korvausrahaston suojan piirissä ovat ei-ammattimaiset asiakkaat. Yksityishenkilö ei ole ammattimainen asiakas, jollei palveluntarjoaja ole luokitellut häntä ammattimaiseksi asiakkaaksi. Yleensä kaikki asiakkaat luokitellaan ei-ammattimaiseksi asiakkaaksi/sijoittajaksi, jos he eivät tee sitä ammatikseen. Sijoittajien korvausrahasto suojaa sijoittajien saatavat silloin, kun sijoituspalveluyritys tai luottolaitos ei pysty maksamaan sijoittajien saamia. Sijoittajien korvausrahasto on perustettu turvaamaan sijoittajan saatavat, jos korvausrahastoon kuuluva sijoituspalvelun tarjoaja ei pysty maksamaan sijoittajan saamia sopimuksen mukaisesti. Korvausrahaston jäseniä ovat kaikki suomalaiset sijoituspalveluja tarjoavat yritykset, kuten sijoituspalveluyritykset, luottolaitokset sekä omaisuudenhoitopalveluja tarjoavat rahastoyhtiöt. Sijoitussidonnaiset vakuutukset tai sijoitusrahastotoiminta eivät kuulu suojan piiriin. Rahasto korvaa sijoittajan varat silloin, kun rahaston jäsen ei ole palauttanut suojan piiriin kuuluvan sijoittajan varoja sopimuksen mukaisesti. Edellytyksenä on jäsenen maksukyvyttömyys. (Sijoittajien korvausrahasto 2011.)

Jatkuva rahastosäästäminen

Jatkuva rahastosäästäminen eli jatkuva säästäminen on vaivatonta, ja siten voi säästää isompiakin summia tulevaisuuden varalle. Jatkuvan säästämisen voi aloittaa jo 30 eurolla, joka menee tililtä automaattisesti valittuna päivänä. Summan saa itse päättää ja sitä on mahdollista korottaa. Tällä tavoin pienellä rahalla pääsee hyödyntämään suursijoittajien etuja ja se on kustannus tehokasta piensijoittajalle tai -säästäjälle. Kuukausittaisen säästämisen avulla on mahdollisuus hyötyä osakekurssien heilahteluista ja kartuttaa suurempiakin säästösummia tulevaisuutta varten. Jatkuvan säästämisen voi aloittaa itselle tai läheiselle. Rahat on mahdollisuus saada käyttöön, joten sillä tavoin se tuo joustavuutta. Säästää voi kuukausittain lähes kaikkiin Sampo Pankin rahastoihin. (Säästä ja sijoita 2011.)

Ratkaisurahastot

Ratkaisurahastoja ovat Kompassi- ja Tavoite-rahastot. Ne sopivat asiakkaalle, joka haluaa käyttöönsä valmiin ja hajautetun sijoitusratkaisun. Niihin voi säästää eläkettä, lomamatkaa, suurempaa hankintaa tai muuta tavoitetta varten. Salkunhoitajat eli rahastonhoitajat seuraavaa markkinoita asiakkaan puolesta

ja he hakevat parasta mahdollista tuottoa eri markkinatilanteissa. Jokaisen eri markkina-alueen sijoituksia hoitaa siihen erikoistunut varainhoitaja. (Säästä ja sijoita 2011.)

Ratkaisurahastojen varainhoitomalli sopii asiakkaalle, joka haluaa käyttää paikallista sijoitusasiantuntemusta varojen hajauttamisessa eri sijoituskohteiden kesken. Ratkaisurahastoissa sijoitustoiminnan tavoitteisiin pyritään sijoittamalla rahaston varat pääosin sellaisten suomalaisten ja ulkomaisten rahastojen osuuksiin, jotka sijoittavat varansa kansainvälisille osakemarkkinoille tai euroalueen korkomarkkinoille. Ratkaisurahastoissa suositeltava sijoitusaika vaihtelee paljon muutamasta vuodesta useaan kymmeneen vuoteen rahastosta riippuen. (Säästä ja sijoita 2011.)

Korkorahastot

Korkorahastoja ovat pitkän koron ja lyhyen koron rahastot. Ratkaisurahasto on rahasto, jossa on mukana pitkän koron ja lyhyen koron rahastoja. Korkorahastot ovat hyvä lyhyen ajan säästövaihtoehto. Lyhyen koron rahastot sopivat lyhytaikaiseksi ratkaisuksi, mikäli näkymät sijoitusmarkkinoilla ovat epävarmat. Lyhyen koron rahastot on tarkoitettu tasaista tuottoa arvostavalle säästäjälle. Suositeltava sijoitusaika on yhdestä kuuteen kuukauteen riippuen lyhyen koron rahastovaihtoehdosta. Korkorahastoissa riski on pienempi kuin osakesijoituksissa tai osakesijoituksia sisältävässä ratkaisussa, ja tuotto on maltillisempi. Lyhyen koron rahastoissa sijoituskohteita voivat olla mm. vaihtuvakorkoiset joukkolainat, rahamarkkinavälineet sekä muut korkotuotteet. Korkotuotteiden liikkeeseenlaskijoina voivat olla pankit, yritykset sekä valtio, kunnat ja muut julkisyhteisöt. Pitkän koron rahastot tarjoavat mahdollisuuden sijoittaa pieneläkin pääomalla hajautetusti maailmanlaajuisille joukkolainamarkkinoille. Pitkän koron rahastot sopivat sijoittajalle, joka haluaa hakea 1–3 vuoden sijoitusajalla rahamarkkinoita korkeampaa tuottoa osakemarkkinoita maltillisemmalla riskillä. (Säästä ja sijoita 2011.)

Osakerahastot

Osakerahastojen suositeltava sijoitusaika on yli 5 vuotta. Perusosakerahastoja hoidetaan Sampo Pankin sijoitusnäkemysten mukaisesti. Perusosakerahastoja on erilaisia. Niiden avulla voi sijoittaa Suomen ja muun Euroopan sekä Ja-

panin ja Pohjois-Amerikan osakemarkkinoille. Osakerahastot ovat hyvin hajautettuja. Varat sijoitetaan pörssiosakkeisiin ja osakesidonnaisiin arvopapereihin. (Säästä ja sijoita 2011.)

Tyyl- ja teemarahastoihin kuuluvien arvorahastojen kautta on mahdollisuus säästää ja sijoittaa kirja- ja tasearvoltaan aliarvostettuihin yrityksiin. Lisäksi valittavana on tiettyyn toimialaan, kuten teknologiaan tai lääketieteeseen, keskittyneitä rahastoja. Salkunhoidossa käytetään korkeatasoista sijoitusnäkemystä sekä parhaiden yhteistyökumppaneidemme sijoitusosaamista maailman eri markkina-alueilta. (Säästä ja sijoita 2011.)

Kehittyville osakemarkkinoille sijoittavien rahastojen avulla voidaan päästä hyötymään kehitysvaiheessa olevien talouksien kasvupotentiaalista. Myös kehittyvien markkinoiden rahastoilla on käytössä parhaat paikalliset yhteistyökumppanit, jotka seuraavat markkinoita ja tekevät tarvittaessa muutoksia rahastojen sijoituksiin. Sampo Pankki uskoo vahvasti, että juuri paikallista sijoitusosaamista hyödyntämällä päästään parhaaseen lopputulokseen rahastojen arvonnousun näkökulmasta. (Säästä ja sijoita 2011.)

Vaihtoehtoisilla omaisuuslajien rahastoilla saa hajautuksen sijoitussalkun kokonaisuuteen. Vaihtoehtoisissa omaisuuslajien rahastoissa on mahdollisuus ottaa näkemystä osakemarkkinoiden nousun tai laskun puolesta. Näiden rahastojen avulla voidaan hajauttaa sijoitussalkkua esimerkiksi absoluuttisen tuottotavoitteen rahastoihin sekä raaka-aine- ja kiinteistörahastoihin. Esimerkiksi Danske Invest Kontra -rahaston avulla on mahdollisuus saada tuottoa osakemarkkinoiden laskiessa. Eliksir -rahaston avulla on puolestaan mahdollista saavuttaa tuottoa osake- ja korkomarkkinoiden liikkeistä riippumatta. (Säästä ja sijoita 2011.)

4.4 Osakesäästäminen

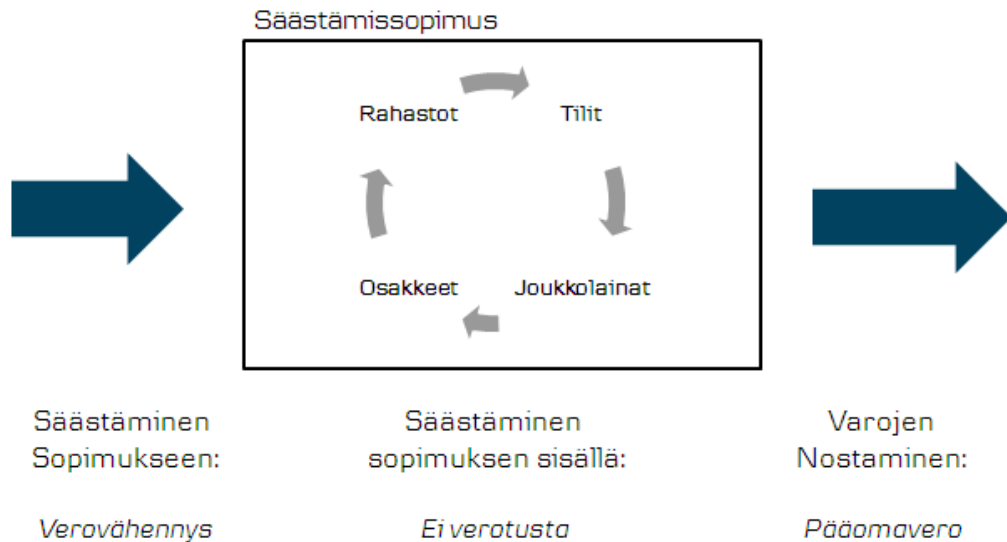
Osakkeet sopivat parhaiten pitkäaikaisiksi sijoituskohteiksi niiden ajoittain hyvinkin voimakkaan lyhyen aikavälin arvovaihtelun takia. Osake on osaomistus yrityksestä. Osaomistaja on oikeutettu omistustaan vastaavaan osuuteen osingosta, jonka yritys jakaa voitoistaan. Osakesijoitusten tuotto perustuu yritysten voittojen ja osinkojen kasvuun. Osakkeisiin sijoittamalla voidaan tavoitella korkosijoituksia korkeampaa tuottoa. Korkeampi tuotto-odotus tarkoittaa

myös korkeampaa riskiä eli sijoitusten arvovaihtelua. Osakkeet sopivat parhaiten pitkäaikaisiksi sijoituskohteiksi niiden ajoittain hyvinkin voimakkaan lyhyen aikavälin arvovaihtelun takia. (Säästä ja sijoita 2011.)

4.5 Pitkäaikaissästäminen

Sidotulla pitkäaikaissästämisellä eli lyhenteellä PS tarkoitetaan uutta vapaaehtoista ja verohelpotuksin tuettua säästämistä eläkepäiviä varten. Sampo Pankissa pitkäaikaissästämistä kutsutaan Kissanpäivät Säästämissopimukseksi. Tavoitteena ovat taloudellisesti turvatut eläkepäivät, eli niin kuin niitä Sampo Pankissa kutsutaan, oikeat Kissanpäivät. Pitkäaikaissästämistä koskeva laki eli PS -laki tuli voimaan 1.1.2010, jolloin eläkesäästäminen muuttui. Aikaisemmin eläkesäästäminen on verotuettua eläkevakuutuksen kautta. Säästäminen on mahdollista kuukausittain ja kertasummina. Pitkäaikaissästämisessä talletukset menevät PS-tilille, jota Sampo Pankissa kutsutaan Tavoitesäästötiliksi, ja säästöt voidaan sijoittaa oman valinnan mukaisesti osakkeisiin, rahastoihin, joukkolainoihin tai talletuksiin. (Säästä ja sijoita 2011; Eskola 2010.)

PS -tilin tuotot ovat säästöajan verovapaita, eli säästöille kertyvät tuotot eli osingot, korot ja luovutusvoitot ovat säästämisenaikana verovapaita. Säästämisen tuotteita voidaan vaihdella verovapaasti, eli veroa ei tarvitse maksaa pitkäaikaissästämissopimuksen sisälle tulleista voitoista. Säästämissopimuksen mahdollisia sijoitus- ja säästämistuotteita ovat rahastot, tilit, joukkolainat ja osakkeet. Oman tahtotilan mukaisesti voi omaan eläkesäästämiseen vaikuttaa itse, hyödyntää pankin valmiita ratkaisuja tai sekä että. Pitkäaikaissästämissopimuksen säästöistä voi tehdä samansuuruisen verovähennyksen kuin vapaaehtoisissa eläkevakuutuksissa: maksimiverovähennyksen saa 5 000 euron säästöllä pääomatuloveroprosentin mukaan, eli 1 400 euroa. (Säästä ja sijoita 2011; Eskola 2010.)

KUVIO 4. Pitkäaikaissäästäminen yksinkertaisesti (Pitkäaikaissäästäminen yksinkertaisesti 2011)

Säästöjä voi nostaa sitten, kun on jäänyt voimassa olevan työeläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle. Nykyisin vanhuuseläkkeelle pääsee 63-vuotiaana. PS -sopimuksen säästöjä ei saa eläkkeellä ollessa nostaa kerralla, vaan vähintään kymmenen vuoden aikana. Jos jää eläkkeelle myöhemmin kuin 63-vuotiaana, säästöjen takaisinmaksuaika on lyhyempi; kuitenkin se on minimissään kuusi vuotta. PS -sopimuksen säästöt voi nostaa ennen eläkeikää vain tietyissä tapauksissa, jotka ovat työttömyys, työkyvyttömyys, avioero ja puolison kuolema. Finanssivalvonnan odotetaan tarkentavan jatkossa esimerkiksi sitä, miten kauan tulee olla työtön tai sairauslomalla, että säästöt voi nostaa. (Eskola 2010.)

Säästöistä maksetaan pääomaverot, joka on nyt 28 prosenttia. Tulevasta verokannasta ei ole varmuutta. Veroa maksetaan koko säästösummasta – siis sekä pääomasta että tuotoista. Säästämistili, jonka kautta PS -tilille tehdään talletuksia, on talletussuojan piirissä. Sen sijaan PS -sopimuksen sijoituksilla on sijoitusriski, eli ne voivat menettää arvonsa. PS -sopimuksen voi siirtää koska tahansa toiseen pankkiin, sijoituspalveluyhtiöön tai rahastoyhtiöön. (Eskola 2010.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tämän hetken tilanne

Tämän hetken tilanne vaihteli säästämisen suhteen haastatelluilla henkilöillä. Kaikki haastateltavat säästävät. Kulutuskäyttäytymisen ja säästämisen eri tapoja ja kokemuksia tuli hyvin esille. Vielä opiskelevan 21 -vuotiaan naisen ja työssäkäyvän 31-vuotiaan naisen tavat ja kokemukset kulutuskäyttäytymisestä ovat hieman erilaisia. Se selittyy mm. iällä, kokemuksella ja perheen koolla. Haastateltavilla nuorilla aikuisilla on samankaltaisia kokemia, ajatuksia ja tapoja. Kalliokuljun ja Palviaisen esittelemän evolutionääristen lähtökohtien eli käytäntöjen evoluutiotulkinta on lähestymistapa, jossa ihminen on aktiivinen toimija. Haastatteluissa tuli esille henkilöiden elämäntilanteen asettamat haasteet. (Kalliokulju ym. 2006 1.)

Jokainen haastateltava pyrkii säästämään ja miettimään omaa talouttansa. Opiskelevan 21-vuotiaan naisen säästäminen ei ole kovin säännömukaista, koska opintotuki ja asumislisä kuluvat elämisen rahoittamiseen. Hän kertoi, että kesätöiden ja opiskelun ohella saaduista ansioista osa menee säästöön. Hän kertoi, että voisi laittaa aina vaikka säästöpossuun jonkin euron kuukaudessa. Pienenä hän kertoi laittaneensa säästöpossuun rahaa, ja possu vietiin pankkiin, mutta nykyään laitetaan säästötillille suoraan. 24-vuotias opiskeleva mies kertoi pyrkivänsä säästämään siitä pienestä, mitä saa. Hän painotti, että hänelle on tärkeää, että säästöt, joita hänellä on jo kertynyt, ovat tilillä, josta hän ei pysty niitä kovin helposti nostamaan. 21-vuotiaan naisen ja 24-vuotiaan miehen säästämisen ajattelutapa eli se, mitä he pitävät säästämisen käytännön kannalta tärkeänä verrattuna 29–31-vuotiaisiin vanhempiin haastateltaviin on se, he eivät pystyisi kovin helposti nostamaan tai siirtämään rahaa käyttöön. Kaikkien haastattavien mielestä on tärkeää, että tulot kattavat menot ja ”pelivaraa” jää yllättäviä menoja varten, eli rahaa jää säästöön siltä varalta, että ei tulisi tilanteita, jolloin yllättäviä menoja ei voida kustantaa.

Rahan käyttöä haastateltavat kuvasivat ”järkiasiaksi”. 31-vuotias nainen ja 21-vuotias nainen kertoivat pitäneensä ainakin joskus kirjaa menoista ja tuloista. 31-vuotias nainen kertoi, että hän ei ole pitänyt kirjaa menoista ja tuloista viimeiseen kahteen vuoteen ja aika hyvä kuva silloin tuli niistä asioista. Hän totesi, että nyt olisi varmaan ihan hyvä taas kartoittaa tuloja ja menoja, koska heidän perheeseensä on tullut lapsi. Haastateltava 29-vuotias mies koki sen liian stressaavaksi, että hän alkaisi tarkkailla joka sentin siirtoa. Molemmat

haastateltavat miehet kertoivat seuraavansa tilitapahtumista ja tilien saldoista kulutusta.

Haasteltavat ottivat esille yhteisen talouden hoidon tärkeyden. He kertoivat menojen jakamisesta, mutta heillä kaikilla korostui oman talouden hoidon tärkeys. 24-vuotias mies vertasi yhteisen talouden hoitoa puolison kanssa ja totesi, että talous on semmoinen vaaka, joka kääntyilee. Kun elää toisen kanssa yhteisessä taloudessa, ei pysty niin selkeästi seuraan omia rahojaan. Siiloin joutuu myös auttamaan toista. Jos toisella menee enemmän rahaa, joutuu antamaan toiselle. ”Et sinä voi elää vain sillä, mitä sinulla itsellä on vaan pitää auttaa toista ja saada itsekin apua toiselta.”

Opiskelevat haasteltavat, 24-vuotias mies ja 21-vuotias nainen, eivät nähneet säästämässä muuta ongelmaa kuin pienet tulot. Ei oikein ole, mistä säästää. 29-vuotias mies kertoi elämäntilanteensa olevan tällä hetkellä muutenkin aika huono säästämälle. Säästämiseksi koettiin myös hyvin hoidettu talous, joka merkitsi sitä, että ei elä yli omien varojen. Esille nostettiin harkitut hankinnat, eikä nähty järkeväksi elää vain elää kädestä suuhun, vaan toivottiin, että pystytään tosiaan säästämään. Oman elämäntavan ylläpito tuntui kaikille tärkeältä asialta. 24-vuotias mies kuvasi omaan harrastukseen ostetut kulutushyödykkeet ”sijoituksena”, koska harrastus oli hänellä silloin tällöin myös tulon lähde. 29-vuotias mies kuvasi, että hänen ei ole pakko saada hankittua jotakin. ”Sitä ostetaan, mitä tarvitaan. En elä kituuttaenkaan.”

Ongelmia tai parannettavia piirteitä eivät haastateltavat nähneet omassa taloushallinnassa. 21-vuotias nainen kertoi, että kun opintotuella sinnitellään suurin osan vuodesta, niin esimerkiksi kesätöistä tulleista tuloista osa kulutetaan. Hän koki sen tulon ”ylimääräiseksi”. Rahan hän ei kokenut olevan niin tärkeä asia. Toisaalta hän kertoi, että aina enemmän voisi säästää, mutta ei ole mitään, mistä säästäisi. 30-vuotias haasteltu mies koki talouden olevan kunnossa, kun molemmat ovat töissä. Kun hänen puolisonsa ei ollut töissä, heille tuli tilanne, että yhtään ei jäänyt säästöön. Mutta toisaalta hän painotti, että ei tarvinnut ottaa mistään, vaan mentiin siinä kipurajalla aina välillä. Muuten rahaa on jäänyt myös säästöön jonkin verran. Tulevaisuudessa on mahdollisesti otettu iso asuntolaina seuraavaa asuntoa varten. Mikäli silloin tulee tilanne, että puoliso on kotona, arveluttaa se, miten siitä selvittää. Hän oli aja-

tellut, että juuri sitä varten pitää olla jokin verran säästöjä, että kaikkia säästöjä/rahoja ei laiteta asuntoon.

Etukäteen säästäminen nähtiin tärkeänä asiana, josta haastateltavat kertoivat paljon. He olivat aika suunnitelmallisia ja pitivät tulevaisuuden suunnittelua tärkeänä asiana. Säästämisen suunnittelussa painotettiin pankin asemaa asiakkaan talouden suunnittelussa, koska osa haastateltavista ei itse ollut jaksanut paneutua säästämisen vaihtoehtoihin ja mahdollisuuksiin. Osa heistä ei ollut tarkemmin pohtinut asiaa vaan ottaneet kenties sen, mitä heille oli pankista tarjottu, tai sen, mitä itse olivat ajatelleet. 29-vuotias mies kertoikin, että säästöjä voisi laittaa enemmän karttumaan. Hän totesi, että usein säästöjä jää käyttötillille ”makaamaan”, eikä säästötiliäkään tule oikein hyödynnettyä.

21-vuotias nainen koki tilisäästämisen olevan opittua, sillä koskaan hän ei ollut sitä itse miettinyt. 29-vuotias mies kertoi omista kokemuksista tiedon saamisesta, että keskustelupalstoja ei kannata lukea, koska hän koki, että ristiriitaisesta tiedosta menee vain pää sekaisin. Hän totesi, että ammattilaisten, kuten esimerkiksi pankkien, kanssa kannattaa jutella asioista. Hän totesi myös, että hän oli käynyt pankissa keskustelemassa säästämisasioista ja totesi tapaamisen mielenkiintoiseksi. Samoin hän totesi, että säästämiseen tulee paneutua ja sitä tulee tutkia.

Innovaation ominaisuudet omaksujien kokemana

Suhteellinen etu aiemmin käytössä oleviin välineeseen verrattuna

Opiskeleva 21-vuotias nainen koki, että säästämisestä on pidemmällä aikavälillä etua. Silloin olisi säästöjä enemmän, mutta hän ei näe säästämistä ajankohtaisena. Rahastosäästämistä hän pitää helppona tyylinä, mutta miettiäänä haluaa pohdiskella ja perehtyä asiaan. Monet avoinna olevat kysymykset tulevaisuuden suhteen vaikuttavat myös säästämisinnokkuuteen. Hän näki tuoton etuna ja totesi, että tilille säästettäessä raha ei tuota juurikaan voittoa ja rahastossa se voisi tuottaa voittoa enemmän. Hän näki etuna myös sen, että rahastolla on oma rahastonhoitaja, joka huolehtii varoista.

24-vuotias opiskeleva mies kertoi heti alkavansa miettimään asiaa hyvinkin innokkaasti. Hän kertoi, että joskus on polttavia haluja, joita suunnitelmallinen säästäminen voisi hillitä. Suunnitelmallisesti tehtävä säästäminen sitouttaisi

nuorta aikuista miettimään omaa kulutuskäyttäytymistä ja ehkä pidättäytymään omassa suunnitelmassa. Ajatusta voisi verrata siihen, että yrityksenkin pitää suunnitella yrityksen taloutta ja miettiä konkreettinen strategia eli toimien suunnitelma, miten haluttuun tilaan päästään. Hän piti säästämisen tuotteita yksikertaisina. Hän pohti ääneen, että miksi antaa niiden rahojen vaan olla, jos niille voi jotain tehdäkin. Sampo Pankin ajatusmallia lainatakseni rahakin pitäisi saada töihin, jotta se voisi tuottaa asiakkaalle hyötyä. 24-vuotias mies totesi, että hän voisi alkuun kokeilla sijoittamista pienellä alkupääomalla siirryttyään työelämään. Hän painotti hyötyinä myös sitä, että säästöt eivät olisi niin helposti saatavilla rahastoissa verrattuna tileihin. Nuorille kohdistettu asunotosäästäminen vaikutti hänen mielestään hänen sanoja lainatakseni ”ihan fik-sulta”. Hän lisäsi, että tietystikin jotkut ihmiset haluavat vaan kuluttaa sen mukaan, mitä saavat. Hän totesi, että hän ei kuulu tähän ryhmään vaan haluaa säästää. (Säästäminen ja sijoittaminen 2011.)

29-vuotias mies totesi hyödyiksi sen, että rahastoissa ei tarvitse ajatella itse. Hän lisäsi vielä, että niihin on helppoa lähteä mukaan. Rahastosäästämisestä tulisi konkreettisemmin laitettua rahaa säästöön. Hän piti tärkeänä mahdollisuutta, että rahastoista voi nostaa rahaa, koska itse haluaa. Hän kertoi, että hänellä tahtoo myös säästöiksi tarkoitetut rahat jäädä käyttötilille. Hän painotti vielä oman talouden tasapainossa pitämistä. Määräaikaistalletuksien vaihtoehtoa hän piti hyvänä, jos on suurempi summa valmiina säästössä.

30 -vuotias mies koki rahastosäästäminen paljon helpommaksi, koska silloin ei tarvitse olla itse koko ajan seuraamassa tilannetta. Hän näki etuna myös sen, että rahastot toimivat vähän hitaammin ja tasaisemmin kuin suorat osakemarkkinat. Hyöty on myös hänen mielestään se, että halutessaan saa jo valmiiksi laajasti hajautetun rahaston. Hän totesi, että rahastojen helppous tuo kilpailuetua. Säästäminen mahdollistaa isompia hankintoja ja joitakin pienempiä jää silloin hankkimatta, hän totesi.

31 -vuotias nainen totesi, että pankeilla on paljon eri vaihtoehtoja säästämiseen. Hänen koki, että pankissa kerrotaan hyvin eri vaihtoehtojen faktat ja sitä kautta pystyy itse valitsemaan kohtalaisen helposti sen, mihin itse haluaa sijoittaa. Hän kertoi, että hän on ajatellut eläkeikään tähtäävän säästämisen oman talouden turvaamisena, kun eläkeikä koittaa. Se tuo hänen mielestään

valinnan vapautta ja erilaisia mahdollisuuksia. Hänen mielestään säästämisen eri tuotteissa löytyy eri elämäntilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Yhteensopivuus aiempien kokemusten, arvojen ja tarpeiden kanssa sekä riskit/epävarmuus

Monet avoimena olevat kysymykset tulevaisuudelta vaikuttavat myös säästämisinnokkuuteen. Opiskelijan elämäntyyli on tavallaan ”kädestä suuhun”-periaatteen mukaista eli tulot, joita tulee, myös kulutetaan, koska säästäminen ei ehkä ole mahdollista tulojen vähäisyyden takia. Opiskelijan tulot ovat pelkkä KELA:n myöntämä opintotuki ja asumislisä, yhteensä noin 500 euroa kuukaudessa, jolla eläminen tulisi rahoittaa. Säästäminen ei ole kovin säännönmukaista, koska opiskelijatulot kuluvat oman elämisen rahoittamiseen. Tulojen puolesta se ei anna mahdollisuutta säästää. Itsenäisyyden kynnyksellä oleva nuori aikuinen opettelee myös oman talouden hoitoa. Opiskeleva nuori aikuinen opiskelee itsenäisyyden alkutaipaleella myös vastuuta omista teoista ja päätöksistä. Huomataan, että on itse kannettava vastuuta omasta taloudenhoidosta. (Opiskelijan tuet 2011.)

21-vuotias naishaastateltava koki, että tällä hetkellä säästäminen ei ole ollut pitkälle tähtäimelle tapahtuvaa säästämistä. Hän jatkoi, että hän ei säästä omaa asuntoa varten, vaan säästöt ovat elämistä varten, ja elämisen rahoittamiseen ne nykyään kuluvatkin. Hän ei nähnyt, että hän ainakaan muutama vuoteen alkaisi jollakin muulla tavoin säästää. Hän kertoi, että ”...en oikein osaa ajatella tulevaisuutta, että minä säästäisin tällä tavalla vielä muutama vuoteen.” Itsenäisyyttä harjoiteltaessa nuori opiskeleva 21-vuotias nainen koki, että jo muutaman vuoden päähän tähtäävä säästäminen on hankalaa. Hän kuitenkin säästää kesätyötuloista seuraavaa lukuvuotta varten, koska tulot pienevät kesästä.

Nuorin haastateltava toisteli usein haastateltaessa: ”..kun se on ajankohtaista.” Hän kertoi pärjäävänsä ehkä aina vuoden eteenpäin. Hän kuvasi myös, että joskus tulevaisuudessa, kun on ehkä ylimääräistä laittaa, hän alkaisi katsoa säästämistään pidemmällä tähtäimellä. Kysyä voisi, milloin ihmisellä on laittaa ylimääräistä varsinkin, jos tulovirta on hyvin tasainen ja ehkä vielä aika muuttumaton. Ylimääräinen käsite pitäisi saada ajateltua niin, että jokainen säästää itseään varten. 29- ja 30-vuotiaat miehet ottivat kantaa eläkesäästä-

misen vaikeuteen ja totesivat, että he eivät näe eläkesäästämistä heidän juttunaan. 29-vuotias totesi, että hän ei pidä ajatuksesta, että rahat ovat siellä jumissa. Hän totesi, että ei sitä tiedä, milloin kuolee. Hän kuvasi, että sen takia eläkesäästämisen käyttöön ottaminen on hänestä hankalaa, kun ei tiedä, onko hengissäkään, kun eläkkeelle pääsee. Kukaan ei tiedä varmasti sitä, mitä tapahtuu. Elämään liittyvistä tapahtumista suurimman osan ennustaminen on lähes mahdotonta. Kenelläkään ei vielä ole kristallipalloa. Yleisesti ottaen voidaan ajatella, että monia asioita voi tapahtua, mutta miten, kenelle ja milloin.

Tämän hetken tosiasioina voidaan pitää sitä, A) koska päästään eläkkeelle B) mikä eläke silloin on ja sitä, että tulot ovat huomattavasti pienemmät kuin työelämässä ollessa. Tästä on keskusteltu paljon julkisuudessa. Nämä faktat totesi myös haastateltava 29-vuotias nainen, joka oli selvästi pohtinut asiaa. Hän koki sen oman taloutensa turvaamisena. Sijoittamisessa riskit ovat suuremmat pääoman menettämisen suhteen, mutta tuotot voivat olla paljon paremmat. Haastateltavista kaikki olivat omaksuneet tämän asian ja se oli jo ollut heillä tiedossa. Haastateltavat tuntuivat myös ymmärtävän sen, että riski ja tuotto kulkevat tavallaan ”käsi kädessä” tai sitten he omaksuivat sen nopeasti. Leikkisästi voisi ajatella, niin kuin 21-vuotias nainen totesi: ...”Elämässä täytyy ottaa riskejä, ei elämässä saa muuten mitään. Ihan sama, mikä tahansa asia, vaikka asunnon tai auton ostaminen, niin siinäkin et voi koskaan tietää, jättäkö työttömäksi..” Säästäminen on siis myös riskien hallintaa, mutta oikeilla välineillä päästään haluttuun lopputulokseen.

24-vuotias mies totesi, että jos hänen tulonsa nyt yhtäkkiä nousivat, niin hän ei heti alkaisi säästää niistä tuloista. Hän toteaa syyksi, että kun on kuitenkin aika pitkän aikaa opiskellut, niin haluasi nauttia rahoista. Hän kertoi haluavansa tuhllata enemmän ja tehdä asioita. Hänen kuvaamansa tilanne liittyi siihen, että elämäntilanteen muuttuessa ehkä suureltakin tuntuvien muutoksien takia pitää saada mietittyä ja totuteltua muuttuneeseen tilanteeseen. On helpompi lähteä sijoittamaan säästöjä, jotka ovat jo säästössä. Säästämisen vaihtoehtoja hän on kuullut, mutta hän ei ole omakohtaisesti niitä sen enempää miettinyt. Hänen sanoin: ”...Ei niistä kukaan ole minulle enempää kertonut. Uutisissa olen kuullut niistä. Ei kukaan ole avannut minulle näitä. Niin kuin sinä teit sen kaavion kautta, mikä rahastossa se idea oikein on. Nyt minä tie-

dän, mitä ne ovat.” Nuorten aikuisten kynnystä tulla käymään pankkiin keskustelemaan tulisi helpottaa. 24-vuotias tuntui olevan miettinyt näitä asioita, koska hän myös totesi, että osaa nuoria aikuisia kiinnostaa säästäminen ja he ovat ottaneet selvää säästämiseen liittyvistä asioista, osaa kiinnostaa, mutta he eivät ole jaksaneet ottaa selvälle, ja sitten ovat ne, joita ei oikeasti edes kiinnosta. Heillä on ”mitä väliä -asenne” kuluttamiseen ja heitä ei voisi vähempää kiinnostaa oma talous. Heitä Saarinen kuvaa tutkimuksessaan vastuuntunnottomiksi. (Saarinen 2001, 79.)

30-vuotias mies otti esille oman näkemyksensä siitä, että hänen mielestään on epäreilua maksaa monia eläkkeitä, mutta totesi samalla myös, että toisaalta se olisi järkevää. Hän totesi, että sijoittaessaan hän ei ole koskaan sijoittanut osakkeisiin tai rahastoihin sellaista rahaa, jota hän ei pystyisi häviämään. Hän hallitsee riskiä pääoman menettämisen ja talouden turvaamisen osalta tilisäästämisellä. Tililtä hän kertoi saavansa pientä korkoa. Hän kuvaa sijoittamiaan varoja tavallaan ylimääräisenä rahana. Rahastot ovat mukavia, ja ne ovat helpompia hoitaa käytännössä. Näkökulmana on myös se, että on vähän turvallisempaa pitää rahastossa kun osakkeissa. Taloustilanteen muuttuessa eri tavalla hajautetut säästöt antavat turvaa mm. tarkasteltaessa eri aikajaksoissa. Talouden varmuuspuskurin jättäminen suurissa hankinnoissa on tärkeää 30-vuotiaan miehen mukaan.

29-vuotias nainen toteaa, että rahastoissa on mahdollisuus saada suurempia tuottoja, koska tileistä saatavat korot ovat pieniä verrattuna rahastoihin, vaikka säästäisi vähän enemmänkin. Osakkeiden osalta hän toteaa, että niitä pitäisi itse seurata paljon ja olla kiinnostunut. Koska hänellä ei ole aikaa seurata eikä kiinnostustakaan kovin paljon, hän kokee rahastot omaksi vaihtoehdokseen. Hän toteaa, että säästäminen saattaa vähän pienentyä, jos he perheessä ottavat suuremman asuntolainan. Tosin hän toteaa, että silti he jättävät säästöön rahaa, vaikka heillä olisi isompi asuntolaina. Tavoitteena hänen mukaansa on, että säästämistä yritetään jossain muodossa jatkaa. Kaikki haastateltavat totesivat olevansa säästeliäitä ja osa heistä käytti sanaa ”pihi” kuvatakseen omaa kuluttamista.

Myös kaikki haastateltavat kuvasivat kuluttamistottumuksilla ja säästämisellä olevan jotain tekemistä ihmisluonteen kanssa. 29-vuotias nainen kuvasi tätä

ajatusta sanonnalla: ”... , että ei ne suuret tulot, vaan ne pienet menot.” Nuorilla aikuisilla elämäntilanne ei välttämättä ole vielä kovin vakiintunut. Opiskelut saattavat olla vielä kesken, perheen perustaminen voi olla edessä ja ensimmäisiä kokemuksia työelämästä saadaan juuri tuolloin.

Kokeiltavuus ja monimutkaisuuden taso

31-vuotias nainen totesi, että myös säästäminen muuttuu kiinnostavammaksi sitä mukaa, mitä enemmän siitä tietää. Haastateltavista kaikki näkivät tärkeäksi asiaan perehtymisen. 21-vuotias nainen totesi, että hän haluaisi vielä paremmin perehtyä asiaan ja hän koki tärkeäksi saada esittää kysymyksiä asiantuntijoille pankissa. Samoin hän totesi jostain syystä sijoittamisen olevan hänen unelmansa, eikä hän osannut asiaa paremmin selittää. Hän myös totesi haastattelun jälkeen, että asioista muodostui selkeämpi kuva. Hän jatkoi, että hän katsoo, mitä tuleman pitää elämässä ja sitten miettii tilanteen sen mukaan. Haasteltavilla oli elämäntilanteen ja iänkin takia hyvin eri tilanteet kulutuskäyttäytymisessä ja säästämisessä. Voisin kuvata Sampo Pankin suositellulla tavoitteella, mihin kannattaa pyrkiä. 24-vuotias mieshaastateltava totesi, että kun sillä asialla on enemmän merkitystä ja vaikutusta elämään, sitten kannattaa suunnata aikaa ja huomiota enemmän näihin asioihin. Hän totesi, että hän hoitaa asiat sitten kuntoon.

21-vuotias nainen kertoi, että harvemmin tulee enää käytyä pankissa, koska kaikki raha-asiat pystyy hoitamaan omasta verkkopankista. Hän jatkoi, että nykyään ihmisten elämässä medialla on iso rooli. Hän yleisti, että jos tarvitaan tietoa, sitä osataan etsiä Internetistä. Haastateltava otti esille ongelmatilanteen, jossa on miettinyt jo pitkän aikaa omia talousasioita mutta ei saa aikaiseksi tarttua asiaan. Mainos saattaisi herättää toimimaan. Hän kertoi, että nuorten aikuisten keskuudessa ollaan totuttu etsimään itsenäisesti tietoa ja tietoa löytyy paljon. Hänen mielestä ongelmia syntyy, kun ei välttämättä ymmärretä, mitä asiat tarkoittavat sanatarkasti.

Vertaisvaikuttajat tuntuivat olevan tärkeässä asemassa 29-vuotiaan miehen päätöksissä, sillä hän totesi, että jos joku kertoo hänelle, että on saanut paljon tuottoa, hän voisi lähteä sijoittamaan omia rahoja. Hän totesi, että mieluiten hän sijoittaisi osakkeisiin tai rahastoihin. 29-vuotias mieshaastateltava totesi, että Internetistä löytyy paljon tietoa, mutta hänellä säästämiseen liittyvät asiat

tulivat ensimmäisen kerran eteen, kun pankista pyydettiin keskustelemaan niistä. Hän kertoi myös vertaisvaikuttajien kommenttien tärkeydestä. Hän piti tärkeänä, että saisi kuulla muilta kokemuksia. Hän kokisi silloin, että hänellä olisi matalampi kynnyks lähteä säästämään eri tavoin. 21-vuotias nainen otti esille näkökulmansa punnita asioita sen mukaan, onko kommentoija perehtynyt koko asiaan ja tietääkö hän asiasta yhtään mitään. Hän lisäsi, että kommentoija voi vain kertoa mielipiteensä, vaikka ei osaa perustaa sitä mihinkään.

Kukaan haastateltavista ei kieltänyt mahdollisuutta säästää entistä paremmin, kuten he sitä kuvasivat. Pankin tehtävä on tuoda esille vielä enemmän toiseikkoja säästämiseen liittyen, koska haastattavilla saattoi olla vääriä ennakkokäsityksiä. Asiakkaan saaminen ymmärtämään oma talouden tilanteensa on haaste, mutta Sampo Pankin asiakaskartoituksella saadaan tuotua asiat esille asiakaslähtöisesti ja käyty keskustelu saa asiakkaan pohtimaan omaa talouttansa vieläkin laajemmasta näkökulmasta. 31-vuotias naispuolinen haastateltava totesi, että hän ehkä alkaa tutustua rahastoihin enemmän, sillä ne alkoivat kiinnostaa häntä enemmän tämän keskustelun pohjalta. Innovaatioteorian omaksumisesta G. Tarde (2006,1) totesi, että innovaatiot, jotka muistuttavat enemmän jo omaksujan ideoita, menestyvät muita paremmin. Tämän takia oman talouden tilanteen ymmärtäminen on tärkeää myös tuotteiden menestymisen kannalta.

24-vuotias mies kertoi, että yleiset talouskäsitteet ovat hallussa, mutta käsitteiden soveltaminen käytäntöön on hämärän peitossa. Hän lisäsi, että hän on kuullut ja lukenut asioista, mutta ei tiedä, miten ne toimivat käytännössä. Tämän takia olisi tärkeää suunnata neuvoja ja aukaista käytännön kannalta taloushallintaitoja ja säästämisen eri keinoja nuorille aikuisille. Kertomani pohjalta hän totesi, että hän ei näe mitään ylitsepääsemätöntä, jota hän ei ymmärtäisi. Hän totesi vielä, että hän ymmärsi mielestään aika hyvin kaiken, mitä tässä käytiin läpi.

Havaittavuus ja kommunikoitavuus (näkyvyys)

21-vuotias nainen ei tiennyt, onko pankkien Internet-sivuille nuorille aikuiselle suunnattu osio, johon olisi koottu ne asiat, jotka kosketta nuorta aikuista. Hän ilmaisi myös huolensa, koska hänen mukaansa nykyään jo nuorempaanakin hankitaan ensiasuntoa. Hän lisäsi vielä, että osiossa voisi olla jotenkin tähän

tyyliin koottuja asioita, jotka olisivat ajankohtaisia heille. Hän perustaa kantansa siihen, että tieto on Internetissä aika hajanaista ja vaikeasti löydettävää.

24-vuotias mies totesi, että eläkesäästäminen on esillä hyvin ja sitä markkinoidaan todella paljon. Hän lisäsi saman hengenvetoon, että jos nuorille aikuisille halutaan olla esille enemmän, niin silloin nuorten aikuisten tapahtumissa tulee olla mukana. Hän kuvaili, että pitää olla ”sisään heitto -meininkiä” ja tämän jälkeen käydään asiat läpi. Hänen mielestään pitäisi keksiä jokin juttu, miksi nuoret aikuiset tulisivat kuuntelemaan asioita ja käymään niitä läpi. Hän jatkoi vielä, että tulisi esittää konkreettisia tapaamisaikoja, jolloin nuoriin ehkä saisi helpommin kontaktia.

6 POHDINTA

Nuoren aikuisen säästäminen on kovin erilaista riippuen elämäntilanteesta. Myös haasteltavat ottivat esille, että säästäminen olisi tavallaan ihmiskohtaista. Vanha sanonta sanoo: ”Mitä nuorena oppii, sen vanhana taitaa”. Lähipiiriltä ja vanhemmilta opitaan tai ainakin sivusta seurataan talouden hoitoa. Se, miten paljon omaksutaan vanhempien käyttäytymismalleista talouden hoitamisesta, on aina henkilökohtaista. Monissa tutkimuksissa ainakin 2000-luvulla tulokset olivat hyvin negatiivipainotteisia. Tutkimukset sisälsivät väitteitä mm. nuorten kulutushysteriasta ja velkaantumisesta. Säästämistä itsessään nuorten aikuisten keskuudessa ei ole paljon tutkittu. Osa kulutuskäyttämistutkimuksista on säästämisestä, mutta lähinnä on keskitetty nuorten aikuisten velkaantumisen tai kuluttamisen tutkimiseen.

Ammattini puolesta olen hyvin kiinnostunut ylipäättänsä säästämis- ja sijoittamisaiheesta. Säästäminen ja sijoittaminen nuorten aikuisten keskuudessa on hyvin vaihtelevaa. Tämä johtunee hyvin erilaisista elämäntilanteista, iästä, koulutuksesta ja henkilökohtaisista piirteistä, joilla tarkoitan mm. riskinsietokykyä ja uuden omaksumisen nopeutta. Monet talousongelmat voitaisiin estää, jos nuoret aikuiset jo varhaisessa vaiheessa oppisivat säästämään. Tärkeä rooli on lapsien läheisillä ja etenkin vanhemmilla ja kouluilla, mutta suoravii- vaisesti tämän tutkimuksen pohjalta ei pankin roolia voi väheksyä. Haastatte- luissa kävi ilmi, että huolta ei ole niinkään haastateltavien omasta talouden hoidosta, vaan nuorempien ja ei-säästeliäiden taloudenhoidosta.

Säästämisen tärkeys ja sen sisäistäminen ei ole mielestäni koskaan liian myöhäistä. Taloudellisia ongelmia seuraa, jos ei yksinkertaisesti ymmärrä, miten talouttansa hoitaa. Oman talouden ymmärtäminen on tärkeää, koska silloin voi korjata ja parantaa omia toimintatapoja. Niin kuin oppimisessakin, toisille se vain on helpompaa kuin toisille. Tärkein asia, jonka tutkimus osoitti, on se, että tiedostamalla omaa taloudenhoitoa ja siihen liittyviä asioita voi oman talouden hoitoa parantaa.

Miksi säästän?

Erilaisiin tarpeisiin sopivat erilaiset vaihtoehdot. Päämäärätietoisuus ja pitkäjänteisyys yhdistävät jokaista menestyksekkästä sijoittajaa. Katso, mikä tapa säästää ja sijoittaa sopii omiin tavoitteisiisi ja elämäntilanteeseesi. Kun tahtotilasi ja elämäntilanteesi muuttuvat, pitää myös sijoituksiesi mukautua. Muistathan siis tarkistaa sijoituksesi vähintään vuosittain.

KUVIO 5. Miksi säästän? Sampo Pankin suositus (Miksi säästän 2011.)

Nuorilla aikuisilla elämäntilanne on hyvin erilainen ja tilanne kehittyy hyvin yksilöllisesti. Mitä nuorempana säästämisen aloittaa ja yrittää pitää sen mahdollisimman säännönmukaisena (ks. kuvio 5), sitä parempaa turvaa se tuo talouteen. Säästäminen on yksi osa riskienhallintaa, ja se tuo turvaa yllättäviä menoja varten ja ennen kaikkea kasvattaa asiakkaan varallisuutta tulevaisuudessa. Tavoitteiden ja elämäntilanteen mukaisesti säästämisen tarpeet muuttuvat. Tilanteiden muuttuessa on hyvä tarkistaa oma säästämis- ja sijoittamissuunnitelmansa. Parhaaseen lopputulokseen päästään päämäärätietoisesti ja toimi-

malla pitkäjänteisesti. Sen takia säästämiseen kannattaa laatia asiantuntijan kanssa oma suunnitelma.

Tässä tutkimuksessa mukana olleet haastateltavat olivat hyvin säästeliäitä, mutta heidän näkökulmansa säästämisen osalta laajeni. Haastateltavat olivat hyvinkin tyytyväisiä, kun heidän kanssaan käytiin läpi säästämisen eri vaihtoehtoja. Ihmettelinkin, että nuorten kanssa ei välttämättä edes keskustella kaikissa pankeissa vaihtoehtoista. Tämä tilanne voi johtua nuoren aikuisen elämäntilanteesta, jos esimerkiksi opiskelut ovat vielä kesken. Silti mielestäni jokaisella on oikeus ja pankeillakin velvollisuus tuoda vaihtoehdot pelkkien tilien osalta paremmin esille, koska asiat eivät muuten tule tietoisuuteen. Näen, että esimerkiksi rahastoja voitaisiin markkinoida paremmin, mitä tämän tutkimuksen tulokset myös puoltavat. Osalla haastateltavista oli vääriä ennakkoluuloja tai -olettamuksia mm. rahastoista. Ei tarvitse olla valmiina isoa tukkua rahaa, jotta voi alkaa säästää tehokkaammin ja tuottoisammin, vaan säästämisen voi aloittaa pienemmillä summilla. Säästämisen alkuun pääsemisessä on tietysti omat vaikeutensa. Vaikeudet eivät ole niinkään teknisiä vaan psyykkisiä. Silloin on tärkeää miettiä, että esim. 30 euron kuukausittain säästetty summa on kolmen vuoden päästä 1080 euroa plus tuotto.

Tutkimuksen mukaa nuoret aikuiset ovat hyvinkin itsenäisiä. He arvostavat tietojen helppoa saatavuutta, jossa on parantamisen varaa. Tutkimuksen mukaan nuorilla aikuisilla saattaa olla vääriä luuloja asioista. Tukea ja turvaa haetaan hyvin eri tietolähteistä ja joskus saatavan tiedon ymmärtäminen on vaikeaa. Idea nuorille aikuisille suunnatusta verkkosivustosta oli mielestäni hyvä, ja siihen Sampo Pankilla on tulossa ratkaisu. Pankin aktiivisuus asiakkaaseen päin on myös tärkeää, jotta nuoret aikuiset saavat kontaktia pankkiin. Tämä luo aktiivisuutta, jota voi olla monenlaista, kuten mm. eri tapahtumia, kampanjoita, asiakkaan kontaktointia eri tavoin ja tietyin ajoin.

Rahastojen markkinointia ja helppoutta pitäisi mielestäni lisätä, koska tutkimuksen mukaan ne olivat kaikkein kiinnostavimpia haastateltavien mielestä. Aitoa innostusta tuli ilmi pitkien keskustelujen kautta. Rahastosäästämisestä saattaa olla vääriä mielikuvia, jotta rahastosäästämisen ideaa voisi laajemminkin avata suuremmalle yleisölle. Varsinkin kannattaisi korostaa rahastosäästämisen hyötyjä, helppoutta ja kulutehokkuutta.

Sampo Pankilla on tälläkin hetkellä käytössä tehokkaat ohjelmat verkkopankin käyttöön moniin eri sovelluksiin ja laitteisiin. Kehitys on Suomen huippua pankkimarkkinoilla. Näkyvyys on tärkeää, jota voitaisiin lisätä hyödyntämällä nuorten aikuisten paljon käyttämiä sosiaalisia verkkoja ja muita nuorten aikuisten käyttämiä Internet-palveluita. Myös asiointin helppous tuli esille tutkimuksessa, ja sitä voitaisiin kehittää vielä paremmaksi. Asiointia Internetin kautta monin eri keinoin voisi lisätä, silloin kynnyksensä lähestyvä pankkia voi pienentyä asiakkaalla. Ns. älypuhelimet, kämmenmikrot ovat yleistyneet ja niiden käyttö nuorten aikuisten keskuudessa tulee varmasti tulevaisuudessa vielä lisääntymään.

Kauppalehden artikkelissa Metsämäki (2011, 19) kirjoittaa, että Vesa Ilmari Mediatoimisto MEC Finlandista kommentoi, että sosiaalisissa verkoissa yritykset voisivat luottamisesta siirtyä teettämiseen, koska ihmiset haluavat tehdä siellä asioita. Hän myös toteaa, että välttämättä ei ole huono ajatus mennä sosiaaliverkkoihin opettamaan. Hän tähdentää, että tiedottamista tulisi ajatella ennemminkin oppimisprosessina kuin kaupallisena prosessina. Tätä ajatusta voisi hyödyntää talousosaamisen ja säästämisen levityksenä myös sosiaalisissa verkoissa.

Nipola (2011, 14) Kauppalehden artikkelissa tähdentää pelinomaista markkinointia. Pelinomainen markkinointi saattaa muuttaa markkinointia, mutta sen potentiaalia ei vielä osata hyödyntää. Artikkeleihin haastateltu sosiaalisia pelejä yleisötapahtumiin tuottava Uplausen myynti- ja markkinointijohtaja Heikki Aura toteaa, että älypuhelimien lisääntyminen tekee Camificationista trendin. Käsitteenä se tarkoittaa pelillisten elementtien käyttöä sovelluksissa tai toiminnoissa, jotka eivät ole pelejä. Aura täsmentää, että Gamification hyödyntäjiä on varmasti eniten yrityksissä, joiden tuotteisiin liittyy olennaisesti iloisuutta. Säästäminen on mielestäni iloinen asia, joka tekee talouden hallinnasta huomattavasti helpompaa. Mielestäni näitä mahdollisuuksia pitäisi harkita. Koska osa nuorista aikuisista käyttää paljon eri viihdyttämiskeinoja eli viihdyttää itse itseään etenkin verkossa ja mikä sen parempaa myös sosiaalisesti. Tietenkin näihin asioihin liittyvät aina omat haasteensa, joita on mm. pankkisalaisuus. Mutta mielestäni näissä asioissa tulisi lähteä liikkeelle avoimin mielin ja aktiivisesti innovoimaan, jotta pärjättäisiin aina vain kiihtyvämässä kilpailussa.

Laadullisessa tutkimuksessa validiteettiä huomioidaan enemmän kuin reliabiliteettiä. Validiteetissa tarkoitetaan sitä, onko tutkimus pätevä; onko se perusteellisesti tehty, ovatko saadut tulokset ja tehdyt päätelmät "oikeita" (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tutkimuksen haastattelurunko muodostui E. Rogersin innovaation diffuusioteorian eli käytännön sulautumisen teorian pohjalta. Tämän teorian avulla tehty haastattelurunko toi tutkimukseen pätevyyttä. Ennen varsinaista tutkimusta tehty harjoitustutkimuksen avulla löydettiin suunta siihen, miten tutkimus suoritettiin. Tutkimuksessa on haasteltu kummankin sukupuolen edustajia. Haastateltavista kolme on miestä ja kaksi naista. Haastateltavina olivat 21 -vuotias nainen, 24 -vuotias mies, 29 -vuotias mies, 30 -vuotias mies ja 31 -vuotias nainen. Valittaessa kiinnitettiin huomiota ikään, sukupuoleen, elämäntilanteeseen ja koulutukseen. Näin tein, koska tällä tavoin pyrin saamaan laaja-alaista näkökulmaa. Koska tutkimus suoritettiin teemahaastatteluna, niin laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että keskustelu sujuisi mahdollisimman luontevasti. Tämä mielestäni onnistui hyvin. Tällöin haastateltavat pystyivät kertomaan asioistaan avoimin.

Tutkimus perustui yhden pääongelman ympärille, jonka pohjalta tutkimuksen teemat muodostuivat. Tutkimuksen viitekehystenä käsiteltiin kulutuskäyttäytymistä, velkaantumiseen liittyviä asioita ja oman talouden hallintataitoja. Pyrkimykseni oli kyseenalaistaa todellisuutta, joka liittyi väitteisiin. Silti pyrin luomaan tutkimuksen, jossa olisi mahdollisimman laaja-alainen näkökulma asiaan. Haastatteluissa omakohtainen kokeminen on isossa roolissa. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus saada yleispäteviä päätelmiä. Vaan tarkoituksena tutkimuksessa oli löytää tosiasioita ja siten selvitetään käyttäytymisen todellisia syitä ja niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä. Tutkimus onnistui mielestäni diffuusiomallin avulla paremmin. Tämän avulla se antoi mahdollisuuden perehtyä mielipiteisiin sekä niiden syiden ja seurausten ymmärtämiseen. Vaikeinta huomasin olevan tutkimuksen edetessä kokoajan tutkimuksen vaativa luovuus. Auttavana tekijänä tähän jo saamani työkokemus, joka kehittyi kokoajan tutkimusta tehdessäni. Tutkimus ei voi koskaan tuottaa täydellistä ymmärrystä asioista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006), koska tutkimus pohjautui haastateltavien omakohtaiseen kokemukseen.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1993. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Eskola, H. 2010. Pitkäaikaissäätämisen lyhyt oppimäärä. 23.1.2010. Kauppalehti. Viitattu 27.10.2010.

[Http://www.kauppalehti.fi/5/i/talous/uutiset/etusivu/uutinen.jsp?oid=2010/01/29888&ext=rss.](http://www.kauppalehti.fi/5/i/talous/uutiset/etusivu/uutinen.jsp?oid=2010/01/29888&ext=rss)

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Halonen U. 2004. Nuorisotutkimus. Huhtikuu 2004. Suomen Pankkiyhdistys.

Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 1997. Tutki ja kirjoita 10. P,osin uud.laitos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Hyvä pankki suomalaisille. 2011. Sampo Pankki. [Http://www.sampopankki.fi/fi-fi/TietoaSampoPankista/SampoPankkilyhyesti/Tietoapankista/Pages/Tietoapankista.aspx.](http://www.sampopankki.fi/fi-fi/TietoaSampoPankista/SampoPankkilyhyesti/Tietoapankista/Pages/Tietoapankista.aspx)

Kalliokulju S. & Palviainen J. 2006 Tiivistelmä: Miten massamarkkina syntyy?, [Http://www.cs.tut.fi/~ihtesem/s2006/teoriat/esitykset/IHTESEM06_Kalliokulju_Palviainen_diffuusio_311006.pdf.](http://www.cs.tut.fi/~ihtesem/s2006/teoriat/esitykset/IHTESEM06_Kalliokulju_Palviainen_diffuusio_311006.pdf)

Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere: Vastapaino.

Kuluttajahintaindeksi: Inflaatio helmikuussa 3,3 prosenttia. 2011. Tilastokeskus. Viitattu 6.4.2011. [Http://tilastokeskus.fi/til/khi/2011/02/khi_2011_02_2011-03-14_tie_001_fi.html.](http://tilastokeskus.fi/til/khi/2011/02/khi_2011_02_2011-03-14_tie_001_fi.html)

Kvalitatiivinen tutkimus, 2010. Taloustutkimus Oy. Viitattu 27.10.2010. [Http://www.taloustutkimus.fi/tuotteet_ja_palvelut/tiedonkeruuratkaisut_ja_moni_tila/kvalitatiivinen_tutkimus/.](http://www.taloustutkimus.fi/tuotteet_ja_palvelut/tiedonkeruuratkaisut_ja_moni_tila/kvalitatiivinen_tutkimus/)

Lehtinen A.-R., Remes R. 2005 Artikkel: Kulutus nuorten velkaantumisen taustalla, Kuluttajatutkimuskeskus

Lähes puolet elää kädestä suuhun.2010. Taloussanomat. 14.10.2010.
[Http://www.taloussanomat.fi/raha/2010/01/14/lahes-puolet-elaa-kadesta-suuhun/2010533/139](http://www.taloussanomat.fi/raha/2010/01/14/lahes-puolet-elaa-kadesta-suuhun/2010533/139).

Marjamäki- Suoranta, K. & Peura-Kapanen, L. 1992. Nuoret kuluttajina. Osa 2: Kultus nuorten elämässä. Kotitalous- ja kuluttaja-asiaain tutkimuskesku. Julkaisuja 2/1990. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Metsämäki, M. 2011. Artikkel: Yritykset mököttävät Facebookissa. Kauppalehti, 19. 10.1.2011.

Miksi säästän? 2011. Kuvio. Sampo Pankki. [Http://sampo pankki.fi/fi/Henkiloasiakkaat/Saasta-ja-sijoita/Loyda-oma-ratkaisusi/Pages/Miksi-saastan.aspx](http://sampo pankki.fi/fi/Henkiloasiakkaat/Saasta-ja-sijoita/Loyda-oma-ratkaisusi/Pages/Miksi-saastan.aspx).

Miksi säästän ja sijoitan? 2011. Sampo Pankki. Saatavilla Sampo Pankin portaali.

Myynnintukimateriaali. 2011. Sampo Pankki.

Mäntylä, J.-M. 2009. Säästäminen: Nuori osaa säästää, aikuinen ei. Talouselämä 22.10.2009. Viitattu 27.1.2011.
[Http://www.talouselama.fi/uutiset/article339707.ece](http://www.talouselama.fi/uutiset/article339707.ece).

Nippola J. 2011 Artikkel: Mainostaja, olen tässä. Kauppalehti, 14-15. 21.2.2011.

Nuorten taloustaito-tutkimus. 2010. Sampo Pankki.

Opiskelijan tuet. 2011. Kela. Viitattu 27.1.2011.
[Http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/040601104658IL?OpenDocument](http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/040601104658IL?OpenDocument)

Organisaatio. 2011. Sampo Pankki. [Http://www.sampo pankki.fi/fi/fi/TietoaSampoPankista/SampoPankkilyhyesti/Organisaatio/Pages/Organisaatio.aspx](http://www.sampo pankki.fi/fi/fi/TietoaSampoPankista/SampoPankkilyhyesti/Organisaatio/Pages/Organisaatio.aspx).

Piha K. 2004. Raportti. Kestääkö pää? Nuoret työelämän kynnyksellä. EVA.
[Http://www.eva.fi/wp-content/uploads/files/407_kestaako_paa.pdf](http://www.eva.fi/wp-content/uploads/files/407_kestaako_paa.pdf).

Pitkäaikaissäästäminen yksikertaisesti. 2011. Sampo Pankki. Saatavilla Sampo Pankin portaalista.

Postipankista nykypäivään. 2011. Sampo Pankki.

[Http://www.sampopankki.fi/fi-](http://www.sampopankki.fi/fi-)

[fi/TietoaSampoPankista/SampoPankkilyhyesti/Historia/Pages/Historia.aspx.](http://www.sampopankki.fi/fi/TietoaSampoPankista/SampoPankkilyhyesti/Historia/Pages/Historia.aspx)

Pulli H. 2010a. Sentinviilaajan missiona on vaurastuminen, Kauppalehti 5.3.2010, 20 - 21.

Pulli H. 2010b. Taseoppia teineille, 5.3.2010 Kauppalehti 5.3.2010, 20 - 21.

Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006. Verkkojulkaisu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietoar- kisto. [Http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/](http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/). Viitattu 28.04.2011.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelututkimus, tilanteet ja vuorovaiku- tus Tampere: Vastapaino.

Saarinen H., 2001. Nuoruus ja hulluus, vanhuus ja viisaus? Tutkimus nuorten kulutuskäyttäytymisestä ja velkaantumisesta. Stakes. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino.

Sijoittajien korvausraho, 2011. Viitattu 4.4.2011.

[Http://www.sijoittajienkorvausraho.fi/](http://www.sijoittajienkorvausraho.fi/)

Säästäminen ja luotonkäyttö. 2009. Tutkimusraportti. Finanssialan keskusliitto. 5.5.2009.

[Http://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Saastaminen_ja_luotonka_ytto_2009.pdf.](http://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Saastaminen_ja_luotonka_ytto_2009.pdf)

Säästä ja sijoita. 2011. Sampo Pankki. [Http://www.sampopankki.fi/fi-fi/Henkiloasiakkaat/Saasta-ja-sijoita/Pages/Saasta-ja-sijoita.aspx.](http://www.sampopankki.fi/fi-fi/Henkiloasiakkaat/Saasta-ja-sijoita/Pages/Saasta-ja-sijoita.aspx)

Talletussuojarahasto, 2011. Viitattu 4.4.2011.

[Http://www.talletussuojarahasto.fi/](http://www.talletussuojarahasto.fi/)

Wiska, T.-A. 1999. Survival with Dignity? The Consumption of Young Adults during Economic Depression: A Comparative Study of Finland and Britain, 1990 – 1994. Turun kauppakorkeakoulun julkaisu 1999:3. Turku: Kirjapaino Grafia.

LIITTEET

TEEMAHAASTATTELUNRUNKO

NUORTEN AIKUISTEN SÄÄSTÄMINEN

TÄMÄN HETKEN TILANNE

Miten tällä hetkellä säästät tai miten seuraat omaa talouttasi?

Millaisia ongelmia koet talouden hallinnassa ja säästämisessä?

Millaisia vahvuuksia nykyisissä toimintatavoissa on?

Tuotteiden esittely

INNOVAATION OMINAISUUDET

SUHTEELLINEN ETU

Etu suhteessa muihin ideoihin/toimintamalleihin/tuotteisiin

Helppous, taloudellisuus, ajan säästäminen, ongelman ratkaiseminen vs. aikaisempaan

Kiinnostavuuden taso eli paremmuuden aste

Keskeinen lisäarvo ja/tai kilpailuetu

YHTEEN SOPIVUUS /SOPUSOINTU

Yhteensopivuus tarpeeseen nähden/ aikaisemmat kokemukset

Omaksuminen vaikutin (paine)

RISKI JA EPÄVARMUUS

Riskien arviointi

Kokemus/arvot/tarpeet

KOKEILTAVUUS

Kokeilun merkitys omaksumiseen

MONIMUTKAISUUS

Monimutkaisuuden taso (ymmärrettävyys-käytännöllisyys)

Vaikeudet käyttöön otossa vs. helppous

HAVAITTAVUUS JA KOMMUNIKOITAVUUS

Havainnollistamisen helppous (viestintä/näkyvyys niiden hyödyistä)

Suhteellisen edun viestimisen helppous (mielikuva)

MITÄ TÄMÄN JÄLKEEN?